

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDE.
Voor Amsterdam f 7.50. Voor de overige Steden des Rijks f 8.50.
De Zondags-Editie f 1.50. Afzonderlijke Couranten f 0.10.

Maandag 24 December.
UITGEVERERS-DIRECTEUREN, BENOEDERS DIEERIGHS.
Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIE.
Van een tot zeven regels, behalve de 35 c. zegelgeld f 1.75.
Iedere regel meerder f .25.
Buitengew. groote Lett., naar mate de ruimte die zij beslaan à 25 c. per regel

Tweede Editie.

ZONDAG-AVOND.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Vrijdag 21 December (des Avonds.)

Het hof is heden achterniddag van het eiland Wight weder op het paleis van Windsor aangekomen.

Aan het departement van buitenlandsche zaken is heden namiddag weder een kabinetraad gehouden.

Het beurs comité alhier heeft met betrekking tot de nieuwe Russische leening het volgende besluit genomen: »Nadat het ter kennis van het comité gekomen is, dat neutrale mogendheden in hare staten inschrijvingen voor Russische leeningen toestaan, besluit het comité met eenparige stemmen, dat het noch nu, noch na het herstel van den vrede, van eenige, door eene met Engeland in strijd zijnde mogendheid gesloten leening, transactien zal erkennen of noteringen zal toestaan.»

Desniettemin weet men in de city zeer goed, dat de nieuwe Russische leening Engelsch geld naar Amsterdam en Hamburg lokt. Eergeristen nog werd eene aanzienlijke hoeveelheid goud uit de bank genomen, om naar het buitenland gezonden te worden; de daarmede belaste agenten lieten het evenwel niet zoo als gewoonlijk door de bank zelf verzenden, en het geheimzinnige, dat daarbij in acht genomen werd, moet natuurlijk tot het vermoeden leiden, dat dat goud tot onwettige doeleinden verzonden werd.

Ten gevolge der door lord Grosvenor aangewende pogingen, heeft zich eene nieuwe maatschappij tot het stichten van kerken gevormd. Aan het hoofd der intekenlijst komt de Koningin met 10,000 £ voor. De Graaf Bedford en de markies van Westminster hebben voor gelijke som ingeteekend. Op deze wijze wensch men een fonds van 500,000 £ tot het bouwen van een honderdtal kerken bijeen te zamelen.

Het Koninklijk Gerechtshof heeft zich heden met eene zaak bezig gehouden, die eenige maanden geleden voorviel en toen veel besproken werd. Men herinnert zich namelijk hoe lord Ernest Vane Rempert, zoon van den markies van Londonderry en officier bij de garde, den Heer Nash, directeur van den schouwburg te Windsor, slagen heeft toegebracht, omdat hij hem verhinderen wilde de kleedkamer eener tooneelspeelster binnen te dringen. De Heer Nash had eene aanzienlijke schadevergoeding geëischt, maar de jury heeft hem niet meer dan 25 ponden sterling toebedeeld, naardien het uit de verklaringen der getuigen gebleken is, dat hij een man is van vrij slechte zeden en bovendien, tijdens de vechtpartij plaats greep, ruim zoo zwaar beschonken was als zijn aanvaller.

In Lancashire is het handelshuis van James Cheetham met 100,000 £ gefailleerd; eenige andere kantoren, die met dit huis in betrekking stonden, zijn mede bezwaken.

In het legerkamp van Aldershot heeft weder een brand plaats gehad, die eene menigte der barakken heeft vernield; deze herhaling van hetzelfde ongeval zoo kort na het eerste, komt verdacht voor, zoodat men niet vreemd is van het dankbeeld van kwaadwilligheid.

Te Woolwich komen van de timmerwerken aanhoudend nieuwe kanonerbooten aan, die met den meesten spoed worden opgetuigd en verder gereed gemaakt, om naar zee te kunnen gaan. Te Chatham wordt eene drijvende batterij gebouwd, die op het einde van Maart in staat moet zijn naar het tooneel des oorlogs te vertrekken.

Naar luid van particuliere berichten uit Californie heeft men daar nieuwe goudlagen van buitengewonen rijkdom ontdekt.

In Kentucky leeft thans een neger, Elias Denny geheten, die op 10 Sept. van dit jaar den ouderdom van 118 jaren heeft bereikt; hij is nog aanhoudend op het land werkzaam; hij heeft 9 kinderen, van welke het oudste 77 en het jongste 51 jaren telt.

Duitsche Post.

WEENEN, 20 Dec. Men wil hier weten, dat Keizer Napoleon zich niet wil inlaten met nieuwe vredes-conferentien, vermids daaruit niets anders dan nieuwe protocollen zouden voortkomen. Ook wordt berigt, dat de Oostenrijksche regering het thans volmaakt eens is met Frankrijk en Engeland nopens het derde der waarborgspunten.

Als opvolger van den pauselijke nuntius, kardinaal Viale Prela, wordt de tegenwoordige nuntius te Munchen, Mgr. Luca, genoemd.

Andermaal worden geruchten verspreid nopens het voornemen der Oostenrijksche regering, om aan de bondvergadering nieuwe voorstellen te doen, betrekking hebbende op de Oostenrijksche kwestie.

De jongste berichten uit Hongarije luiden zeer geruststellend nopens de toenemende welvaart van de meeste takken van nijverheid. Onder anderen kan Hongarije reeds de geheele Oostenrijksche monarchie van beetwolsuiker voorzien.

In strijd met het vroeger gemelde, nopens het overlijden van Prins Paskewitsch, wordt thans medegedeeld, dat in den toestand van den Prins eene zoodanige verbetering is gekomen, dat hij den 14den een gedeelte zijner werkzaamheden heeft kunnen hervatten.

BERLIJN, 22 Dec. (des Ochtends.) De vredes-voorstellen zijn uit naam van Oostenrijk aan onze regering medegedeeld door Prins Esterhazy, een neef van dien te Petersburg. Onze regering heeft aangenomen die bij Rusland te ondersteunen. [Gisteren reeds in een gedeelte onzer opslag per telegraaf medegedeeld.]

De president van het Heerenhuis, Prins Pless. is den 20sten des avonds, na eene korte doch smartelijke ziekte, overleden.

Het aan den lauddag overgelegde begrootings ontwerp stelt de inkomsten voor 1856 vast op 118,864,071 thl., en de uitgaven op 118,864,071 thl.

De berichten uit Oost-Prusen luiden zeer bedreovend nopens de daar heerschende veziekten. De noodige maatregelen zijn genomen, om zoo mogelijk eene verdere verspreiding te voorkomen.

De dezer dagen uit Petersburg alhier aangekomen graaf Munster-Meinhold heeft noch een eigenhandigen brief des Keizers, noch voorstellen van de Russische regering medegebracht.

FRANKFORT, 20 Dec. De Pruisische gezant bij den bondsdag, de Heer van Bismarck Schönhausen, die zich een paar dagen te Stuttgart heeft ophouden, had gisteren ochtend eene audientie bij den Koning van Wurtemberg en keerde gisteren avond in onze stad terug.

De nieuwe Fransche gezant bij den Duitschen bond wordt heden hier verwacht.

Fransche Post.

PARIS, Vrijdag 21 December.

De keizerin, een blij willende geven van de belangstelling, welke de bewaarscholen haar inboezemen, die onder hare bescherming zijn gesteld, heeft besloten 25 medailles uit te reiken aan de beste bestuurders dezer nuttige instellingen.

Een dagblad meldt, dat de Keizer voornemens zou zijn drie prijzen voor dichtkunde te verleenen, elk van 20,000 frs. De onderwerpen zouden zijn: 1°. De algemeene tentoonstelling van 1855; 2°. Het Napoleontisch tijdvak; 3°. De innamen van Sebastopol.

Het regeringsblad deelt het programma mede der plegtigheden, bij gelegenheid van den intogt der corpen van de keizerlijke garde en de regementen van linie, welke aan den oorlog in de Krim hebben deelgenomen. Deze intogt is bepaald op 29 Dec. De gezamenlijke troepen zullen zich op het plein van de Bastille vereenigen. De Keizer zal zich, verzegeld door de leden van de keizerlijke familie en den minister van oorlog, naar het plein begeven en na de troepen te hebben toegesproken, hen voorgaan tot aan het plein Vendôme, waar de manschappen voor Z. M. zullen defileren, in de volgende orde: de regementen infanterie

van linie; de jagers te voet der garde; de Zouaven der garde; de twee regementen voltigeurs der garde; de twee regementen grenadiers der garde; het regiment gendarmes der garde. De maarschalk, bevelhebber van het oostelijke leger, zal het bevel over de gezamenlijke manschappen voeren. De regementen, dat leger uitmakende, zullen, even als de bataljons der nationale garde, geschaard staan op den weg, zijnde de geheele linie der Boulevards, langs welke de uit de Krim teruggekeerde troepen zich zullen begeven van het plein der Bastille naar het plein Vendôme.

De keizerlijke commissie heeft bevestigd gemaakt, dat alle voorwerpen, welke op de wereldtentoonstelling zijn geplaatst geweest, thans uit het gebouw zijn weggenomen.

Onder de heden in omloop zijnde geruchten behoort ook, dat de Russische regering voornemens zou zijn haren gezant bij de Zweedsche regering terug te roepen. Dit vond echter, gelijk te denken is, weinig geloof.

Heden ochtend ten 10 ure is in het Louvre brand uitgebarsten, welke men echter door spoedig toegebrachte hulp ten 12 ure meester was. De Keizer, benevens verscheidene ministers, waren op de plaats des ongevuls tegenwoordig.

De inkomende regten van vreedme koopwaren, die in 1853 128 miljoen fr. hadden opgebracht en in 1854 134 miljoen, klommen in de elf eerste maanden dezes jaars tot nagenoeg 177 miljoen.

Een aantal boeren beginnen zich van de vleeschhouwers vrij te maken. Zij slagten zeiven hun vet vee en verkoopen het in de steden en ten platten lande per pond aan de meestbiedenden tot veel minder prijs dan de vleeschhouwers het leveren willen.

Over het algemeen wordt er in het zuiden van Europa zeer veel geleden ten gevolge van de spoedig ingevallen zware koude. Onder anderen wordt uit Chamberry gemeld, dat een intendant der civiele lijst van Z. M. Koning Victor Emmanuel in het kasteel daar ter stede is doodgevrozen. Op dezelfde wijze heeft een bediende van dien Vorst tusschen Chamberry en Aiguebelle het leven verloren.

Hier ter stede is gisteren avond een buitengewoon fraai noorderlicht waargenomen.

Uit Turijn wordt gemeld, dat het hof van Rome thans pogingen aanwendt, om met Toskaane en de Beide Siciliën een concordaat te sluiten in den geest van het met Oostenrijk tot stand gekomen.

Een der hevigste en vreedste hoofden van de Safedistische partij te Rome, heeft op eene treurige wijze het leven verloren. Gennaraccio is door eene onbekende hand met een ponjaard eene doodelijke wonde toegebracht in de wijk Trastevere. Sedert eenige jaren had hij de vervolging, die hij tegen de der pauselijke regering vijandige partij rigtte, met meer hevigheid dan ooit voortgezet.

SPAANSCH GRENZEN, 20 Dec. De Cortes hebben nog niet over de door het gouvernement verlangde magtiging gestemd, om de belastingen te heffen, zoo als men heeft aangekondigd; maar men twijfelt niet aan eene gunstige stemming. De algemeene commissie van het budget, had gisteren deze magtiging met 11 tegen 10 stemmen geweigerd; maar thans is zij op haar eerste besluit teruggekomen en heeft besloten, het verzoek van het gouvernement toe te staan.

Heden viert men te Madrid de geboortedag van de Prinses der Asturiën. Het schijnt zoo goed als zeker, dat de Heer Bruil zijne portefeuille zal behouden.

In den nacht van den 14den op den 15den, zijn te Madrid militaire voorzorgsmaatregelen genomen, met het oog op dreigende woelingen van den kant der democraten.

Belgische Post.

BRUSSEL, Zaterdag 22 December.

De kamer van afgevaardigden heeft met eenparigheid van stemmen het wetsontwerp aangenomen, waarbij de termijn voor den vrijen invoer van steenkolen wordt verlengd, doch niet tot 1 Januarij 1857, iooals de regering heeft voorgesteld, maar tot 1 Januarij 1858, zooals een daarop voorgedragen amendement luidde.

BINNENLAND.

AMSTERDAM, Zondag 23 December.

Volgens eene telegraphische dépêche uit Dresden (hier achter medegedeeld) zou de Russische regering reeds een stap voorwaarts hebben gedaan op den weg om tot eene minnelijke schikking te geraken. Zij zou zich namelijk bereid betoemen om de Zwarte Zee neutraal te verklaren, behoudens eenige waarborgen, welke door het Europeesch staatsbelang worden gevorderd. Wij zullen nader moeten afwachten, in hoe ver deze tijding waarheid bevat. Eene gisteren door ons opgenomen dépêche hield in, dat de vredes-voorstellen, uit naam van Oostenrijk, aan de Pruisische regering waren medegedeeld door Prins Esterhazy, een neef van dien te Petersburg. De dépêche voegt er bij, dat de Pruisische regering aangenomen heeft, ze bij Rusland te ondersteunen.

Een hoofdartikel van het Dusseldorper dagblad hetwelk de staatkunde der Westersche Mogendheden doorgaans bestrijdt, behelst de volgende zinsmede over de nieuwe vredesonderhandelingen, waarvan dezer dagen zoo veel, maar tevens op zoozeer uiteenloopende wijze gesproken wordt: Twee zaken staan vast: Oostenrijk brengt zijn gansche leger op voet van vrede en er zijn wederom pogingen tot bemiddeling aangekocht. Verder weet men niets. Of Rusland toe zal geven, of het werkelijk verzwakt is, hoe de stemming daar te lande is, wie weet ook dit? Wel is waar wordt daarover ontzaglijk veel geschreven en berigt, maar deels op hoog bevel, deels naar den geest der partijen gekleurd. Opregt gezegd, kennen wij den toestand van dat Keizerrijk nog niet nauwkeurig. En wat bedoelen de Westersche Mogendheden? Ja, wie dat eens wist! De onafhankelijkheid van Turkije? Het is waar, dit is nu van Russischen invloed bevrijd, maar zijn niet Stratford de Redcliffe, de Heer de Throuvenel en Prokesh-Osten daar vergaderd, om, jegens elkander onvriendelijk, den Sultan te beheerschen, dien ieder hunner naar zijne zijde tracht te trekken? Onafhankelijkheid van Turkije! Alleen ligtgelovigen denken daaraan nog. Rusland mag geene oorlogsvloot meer in de Zwarte Zee hebben. Turkije even min; Engeland en Frankrijk zullen de hunne bij Athene of Salamis stationeren, en dan? Bedriegen wij ons niet, Turkije zal, gelijk men wensch, tot het evenwigt van Europa behooren, maar hoe als, op een schoonen dag, de Engelschman of de Franschman bij Konstantinopel landt en den beroemden sleutel daarvan wegneemt? Wie zal zulks verhinderen? De Oostenrijksche vloot voorzeker niet. Op de belangeloosheid der Mogendheden steunt alleen hij, die de wereldgeschiedenis niet bestudeerd heeft. Ook wanneer men slechts oppervlakkig op dezen toestand let, schijnt de vrede onmogelijk, of Rusland zou reeds nu geheel en al toegeven moeten gedwongen zijn. Want wie de Zwarte Zee voor alle oorlogschepen sluit, verbiedt de daar wonende Russen, troepen te water naar oorden te zenden, die hun in eigendom toebehooren, en verspert hun derhalve de waterverbinding tusschen hunne eigene landen. Kan Rusland daarin bewilligen, hetwelk nogtans geëischt wordt, opdat Engeland alleen het gebied in Azië voeren moge? Wij betwijfelen het. Men zal eerst nog meer moeten strijden, alvorens Rusland een gedeelte van Bessarabie aan Moldavie, dat is aan Oostenrijk, afstaat, hetwelk de Donau-Vorstendommen zoo gaarne als een schoon toevoegsel aan zijn overige Deutsche landen bezitten zou, zoodat van ons goede Duitschers ten laatste zou worden afgeëischt, dat wij de Wallachyers als broeders in ons verbond opnemen?

Volgens een rapport van den inspecteur-generaal der geneeskundige dienst in de Krim van 4 Dec., was de toestand der gezondheid van het leger bij voortdurend gunstig.

In eene dépêche van 1 Dec. meldt de admiraal Lyons, dat het eskader, hetwelk in de laatste maanden in de zee van Azoëf gekruist heeft, uit hoofde van het ijs, hetwelk zich daar begon te vertoonen, naar Kertch gestevend en reeds den 24sten Nov. daar vereenigd was. De operatien in die zee waren dus voor dit jaar gesloten. Alvorens naar Kertch te stevenen, had de bevelhebber, kapitein Osborn, zich verzekerd, dat in de zee van Azoëf geene koopvaardij-schepen van onzijdige mogendheden meer aanwezig waren.

In het Journal des Débats leest men, dat de overeenkomst tusschen Zweden aan de eene, en Frankrijk en Engeland aan de andere zijde de

uitslag schijnt te zijn van de zending des generails Canrobert naar Stockholm. Volgens dat blad is het moeijelijk, de strekking van de aange-gane verbindtenis, in verband met het belangrijke staatkundige vraagstuk van den dag, met eenige zekerheid te waarmaken en te beoordeelen. Voorts wordt in dat blad opgemerkt, dat in dit opzigt veel, zoo niet alles, zal afaangen van de geheime artikelen, indien werkelijk, gelijk men gezegd had, zoodanige bestaan.

Men wil weten, dat de Zweedsche gezant te Weenen aan den minister van buitenl. zaken aldaar officieel heeft medegedeeld, dat zijne regering de vier waarborgs-punten, zoo als zij door de Westersche mogendheden worden opgevat, ten volle goedkeert.

Men zegt, dat in den loop der maand Januarij te Parijs een groote krijgsraad van generails en admiraals zal worden gehouden, gelijk aan dien te Petersburg.

Zooals te voorzien is al het belang van de jongste, met de Jourdain uit Konstantinopel te Marseille aangebrachte berichten, gelegen in de bijzonderheden nopens de overgave van Kars op den 29sten November. Daar deze tijding, op het oogenblik van het vertrek der pakketboot, nog niet officieel te Konstantinopel was afgekondigd, komt zij nog niet in de dagbladen dier stad voor; doch de particuliere correspondentien spreken er in het breede over, en wel met zoo veel zekerheid, dat de Turksche bevolking zelve, ofschoon nog onbekend met de telegrafische dépêche van den generaal Muravieff, deze gebeurtenis niet betwijfelde. Het Turksche ministerie heeft al, wat in zijne vermogen was, gedaan ten einde deze voor het land bedreovende nederlaag te voorkomen; en zoo Kars niet behouden is gebleven, zoo als dit had kunnen zijn, is de oorzaak daarvoor alleen daarin gelegen, dat al de uit Konstantinopel afgezonden hulptruppen enlevensmiddelen te Trebizonde of Erzerum zijn opgehouden geworden. Het gedrag van Selim Pacha en het operatie plan van Omer-Pacha worden zeer streng beoordeeld en men doet de afkeuring, welke hen treft, opklommen tot de leden van het kabinet. De geruchten van ministeriele crisis, waarvan de telegraaf gesproken heeft en die den terugkeer van Reschid-Pacha tot het bewind vermelden, schijnen geene andere oorzaak te hebben. Volgens andere berichten, zou er alleen sprake zijn van eene verwisseling van portefeuilles tusschen twee thans in functie zijnde ministers. Ten aanzien van Omer Pacha wordt gemeld, dat hij tot aan Siva, op de Riom, op zes of acht uren van Kutais, was voortgerukt. Zijne tegenwoordigheid in die stad heeft niets verontrustends voor het leger van den gen. Muravieff en tot dit oogenblik heeft de door hem voorgenomen afleiding geene uitwerking hoegenaamd gehad; zelfs meldt eene telegr. dépêche (gisteren door ons medegedeeld), dat de Turksche opperbevelhebber, vernemende, dat de Russische gen. Bagration versterking had ontvangen, over de Ingur is teruggetrokken en naar Souchmakale wedergekeerd. Voorts is er sprake, dat het Engelsche leger, hetwelk zich thans in de Krim bevindt, zich in den aanstaanden zomer bij Omer Pacha zou voegen, om dan gezamenlijk een veldtogt in Azië te ondernemen, waarbij de innamen van Tiflis in den voorgrond zou staan. Sedert lang licht het plan eener verovering van Georgie en de Transkaukasische provincien den Engelschen toe. De weg naar Engelsch-Indië door Perzie zou daardoor meer open worden, en het mag waarlijk verwondering baren, dat zij er nog niet aan gedacht hebben, om vasten voet in Klein-Azië te zetten.

Eene dépêche van den generaal Muravieff (gisteren door ons vermeld) deelt eenige bijzonderheden mede nopens de overgave van Kars. Door de Russen zijn 16,000 man gevangen genomen, onder welke Williams, Vassif-Pacha en acht andere Pacha's; voorts zijn 130 bronzen stukken geschut, 12 vaaude, benevens 30,000 geweren, veroverd. De Russische opperbevelhebber had de Engelschen, die tot het garnizoen behoorden, ontheven van de verpligting om voor hem te defileren.

Nopens de vesting Kars deelt een Duitsch dagblad de volgende bijzonderheden mede:

Kars had, reeds lang vóór de in bezitneming dezer vesting door de Russen in het jaar 1828 (toen Paskiewitsch, op den 9den dag na zijnen aftogt van Gumri, ze reeds den 25sten Junij stormenderhand innam) in grootte, bevolking en welvaart veel verloren door den vernielenden Turksch-Persischen oorlog. Toen Tournefort haar in 1700 bezocht was zij nog de helft grooter dan Erzerum, ofschoon de handel door de rooverijen der Kurden en andere volkstammen geleden had. De stad ligt amphitheatrischgewijze op eene hoogte, heeft steenen huizen van verscheidene verdiepingen, welke van houten balkonnen voorzien zijn en een meer Europeesch dan Aziatisch vorm hebben. Op eene stijle, zeer hooge rots ligt de oude citadel. De stadswallen liepen in het jaar 1819 in eene rechte lijn van het westen naar het oosten en tegen de rots op, tot dat zij de kruin van deze bereikten, alwaar zij, door sterke vierkante en ronde bastions verdedigd, zich aansloten bij de sterke vestingmuren: een specimen van vroegere Aziatische vestingbouwkunde. Buiten de wallen breidde zich de groote voorstad oostwaarts uit, verdedigd door drie of vier batterijen, welke eerst op het einde der achttiende eeuw werden aangelegd. Dit alles gaf toen aan de stad, uit de verte gezien, een zeer imposant voorkomen, hetgeen nog verhoogd werd door de genoemde op eene hoogte liggende citadel. Daarentegen geleek de stad, beboud door ongeveer 10,000 huisgezinnen (alzo circa 50.000 menschen) Turken, Kurden, Armeniers, Georgiers, Joden en eenige Persische kooplieden, van binnen op eene gevangenis, zoo nauw lag zij ingesloten; modder en vuil bedekten de straten; overal heerschte gewoel van menschen en vee, en liepen de varkens en talloze scharen uitgehongerde honden vrij door de straten. Volgens de nauwkeurigste Russische berichten vormt het bovenste gedeelte der citadel nagenoeg een vierkant, terwijl de beide onderste, aan de helling des bergs over de stad gelegene deelen de gedaante hebben van eene soort van parallelogram en goed van kanonnen voorzien zijn. De verlengde buitenste wal der citadel sluit zich ten Oosten en Zuiden bij dien der vesting aan. De vesting heeft vier door onregelmatige linien verbondene hoofdhoeken, welke zijden 260 à 350 vadem lang zijn. De noord- en noordwestzijden op de rots hebben een eenvoudigen muur. Zuidwest- en Oostwaarts staan dubbele muren, waarvan de binnenste hooger zijn dan de buitenste. De citadel zowol als de vesting zijn van steen, eerstgenoemd is zoo hecht en sterk en met zoo veel bekwaamheid gebouwd, dat eerst in lateren tijd daaraan de laatste hand schijnt gelegd te zijn; 150 stukken geschut bestrijden den omtrek, welke steenachtige grond en ligging eene regelmatige belegering en inname zonder bestorming bijna onmogelijk schijnt te maken.

De hoofdstichter van Kars was Sultan Murad III, die in het jaar 1579 deze grensvesting tegen Pers en Georgier met groote kosten en moeiten tot stand bragt. De omvang van den aan te leggen wal der citadel en der beneden-vesting is volgens Turksche geschiedschrijvers 46,000 ellen. Zeven Pacha's namen ieder den aanleg van een der zeven bolwerken op zich. Twee kerken werden in moskeën veranderd; de grootste, door een Seraskier aangelegd, strekte tot begrafsplaats aan een Sheik en werd door bedevaartgangers bezocht. Tijdens den aanleg werd eene marmeren plaat gevonden, waaraan het afschrift reeds een vijftal eeuwen vroeger de namen van de oprighters eener vesting noemden; deze plaat werd over de Kiblapoort in de beneden-voorstad ingemetseld.

Tijdens de Russische verovering in het jaar 1828 werd Kars beboud door Mahomedanen, en was in zeventien magols (wijken) verdeeld, elk met eene moskee, met 850 huizen, eene Armenische kerk, een karawanseraai van het gouvernement, 126 winkels en 2 badinstellingen. De oostelijke en zuidelijke voorsteden zijn Tartarisch, de derde voorstad, westwaarts gelegen, aan gene zijde van de Kars-zwier, is eene Armenische. Deze telde 600, de beide Mohamedaansche voorsteden 1174 huizen; gezamenlijk hadden zij vier karawanseraai, 430 winkels, en waren in 11 magols verdeeld, waarvan elk eene moskee en eene kerk had. In de armenische voorstad vond men badhuizen, taanderijen, zeep-hedrijen en steenbakkerijen. Andere fabrieken ontbraken, doch de bewoners vervaardigden zelve hunne wollen goederen, dekens, tapijten enz.; zij bezaten ook verwerijen en watermolens. De stad, tusschen Grusie, Persie en Turkije gelegen, dreef een niet onaanzienlijken handel, vooral transito. Uit Grusie trok zij koffij, laken, zijde, Russisch linnen, katoen, rum, wijn, gedroogden visch, saphtha, tapijten, leder, mollestenen en paarden; uit Erivan, dus over Perzie, hare zijden, wollen en katoenen goederen, rijst, suiker, tabak, gedroogden visch, vruchten en verfwaren. Achaltzick leverde was, honig, katoen, vruchten en bouwhout; uit Erzerum, dus uit Turkije, kwamen laken, goud- en zilver-stoffen, wapenen, buskruid, tabak en zijden en wollen waren. De uit Perzie en Grusie naar Erzerum doorgevoerde koopwaren, bragten ene tot op aan den Pacha; deze pacht bedroeg 4 kopken van den roebel; gezamenlijk bragt deze belasting niet meer dan 2500 zilver roebels op. Uitvoer-artikelen waren; granen, zout en hout. Na de bestorming der

Russen was Kars nog slechts een puinhoop, welke door een groot gedeelte der steeds onrustige Turksche bevolking verlaten was. Daarbij kwam nog de groote emigratie van het meerendeel der armenische inwoners op Turckisch grondgebied.

Ten aanzien van het ontwerp, tot aanmoediging van den invoer van granen en levensmiddelen, is uit het verslag der commissie van rapporteurs van de Eerste Kamer der Staten-Generaal gebleken, dat sommige leden hebben gewenscht, dat nu reeds eene blijvende afschaffing van deze inkomende regten mogt zijn voorgesteld, als welke toch, naar hun inzien, wel nimmer zonden worden ingevoerd. Andere leden hebben geenszins in dien wensch gedeeld, en hebben gemeend, dat het altijd voorzigtig is, een zeker inkomend regt op de granen te behouden, omdat zij het als zeer mogelijk achten, dat er, door samenwerking van verschillende omstandigheden, weder behoefte zoude kunnen ontstaan aan bescherming van den landbouw.

Uit het verslag van de rapporteurs van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, wegens de te verlenen subsidie aan de Maatschappij van Weldadigheid, blijkt, dat verscheidene leden daar bezwaar in hebben gevonden, vermits de subsidie zoude moeten strekken, om te gemoet te komen aan flauwtele ongelukken, die, afgescheiden van de buitengewone duurte der levensmiddelen, van elders waren ontstaan, en die daarin een gevaarlijk beginsel meenden te bespeuren, hetwelk tot aanzienlijke opofferingen zou kunnen leiden. Vele andere leden hebben, toegevend, dat eene bijzondere inrigting geenszins uit 's lands kas behoort te worden ondersteund, begrepen, dat het hier geene gewone burgerlijke instelling geldt, maar eene, die nauw aan den staat en het staatsbelang verbonden is, en dat het raadzaam is om, alvorens tot een besluit over te gaan, hetwelk eene ontbinding der maatschappij zou kunnen te weeg brengen, het verslag af te wachten van de staatscommissie, die onlangs is benoemd om de Regering in deze moeilijke zaak voor te lichten.

Het Staatsblad N°. 140 bevat een koninklijk besluit van 16 dezer, houdende dat, behoudens het bepaalde bij de artt. 177 en 180 der algemeene wet van 26 Aug. 1822 (Staatsblad N°. 38), te rekenen van 1 Jan. 1856, het verlenen van vergunning tot oprigting of verandering van koren-, mout- en pelmolens, voor zoo ver deze door wind of water gedreven worden, zal zijn opgedragen aan Gedeputeerde Staten, en voor zoover zij door paarden worden gedreven, aan de plaatselijke besturen.

Z. M. heeft bekrachtigd het eervol ontslag van A. Noordam, burg. en secret. der gemeente Maasland, uit laatstgenoemde betrekking verliedend. — Eervol ontslag, op zijn verzoek, Jhr. Mr. W. A. Alting Lamoraal von Gensau, als burg. der gem. Voorburg, en als zoodanig benoemd O. Baron van Wassenaer Catwijk. — Benoemd: Tot officier van justitie bij de arrond. regt. te Zutphen Jhr. Mr. H. A. Ridder van Rappard; bij het departement van justitie: tot refer. tit. Jhr. Mr. J. C. L. A. Nedermeijer Ridder van Rosenthal; tot hoofd-commissien, de comm. J. A. H. Netscher en R. J. C. van Hamersvelt; tot comm. de adj.-comm. J. J. Brondgeest, Mr. B. Kleszenaar en A. W. Phitose, en tot adj.-comm., de buitengew. geëmplojeerde M. C. Feith; tot notarissen binnen het arrondissement Nijmegen, ter standplaats Nijmegen, C. Aldus, proc. bij de arrond.-regt. aldaar, uit welke betrekking hij eervol is ontslagen; en C. H. Robbers, cand.-notaris te Nijmegen; tot president der arrond.-regt. te Utrecht Jhr. Mr. J. O. de Jong van Beek en Donk.

De Heer Winand Clermont, fabrikant en directeur der Aken-Maastrichtsche spoorweg-maatschappij te Maasticht, is door Z. M. den koning der Belgen benoemd tot consul van België te Maasticht.

Op het Vierde Concert der maat-chaprij *Felix Meritis* hebben zich bijzonderen bijval verworven Mej. M. Sedlaczek door de voordragt van twee Aria's van Mercadante en Vincenzo en twee liederen van Meijerbeer en Mendelssohn en de Heer J. C. H. Iburg door die van het tweede viol-concert van Vieuxtemps en van eene *fantasie* van Leonard. De laatstgenoemde toonkunstenaar onzen gewezen stadgenoot, die zich thans te Brussel gevestigd heeft, toonde door zijn buitengewone kunstvaardigheid door zijn krachtigen toon en dsg.-lijk spel, dat hij zich de lessen van zijn tegenwoordigen meester, den vermaarden professor aan het Brusselsche conservatoire, met den gelukkigsten nitslag ten nutte heeft gemaakt. Men weet, dat de Heer Koning, eerste violist in het Frascati orkest, den grondslag gelegd heeft tot de tegenwoordige virtuositeit van den Heer Iburg, die in het onderhavige concert daverend toegejuicht en tweemaal teruggeroepen werd. Aan de orkeststukken, te weten de *Simfonie* in D van Mozart, *Hochland-Ouverture* van Niels Gade en *Concert-Ouverture* N°. 2 van Mw. Amersfoort-Dijk werden als gewoonlijk mees-terlijk uitgevoerd. Wat het laatstgenoemde werk van deze verdienstelijke dilettante onzer hoofdstad betreft, geeft hetzelfde weder doorelaande blijken van een schoon talent en van deszelfs degelijke vorming in de klassieke school van wijlen den Heer Bertelman. In de inleiding der gezegde overture zijn de passages der violoncello's en contrabassen van eene bijzondere uitwerking. Het thema van het *Allegro* is goed gekozen en voortreffelijk bewerkt, en de instrumentering uitmuntend en effectrijk, terwijl het slot eene wegsplede klimming bevat. Alles is duidelijk, klaar en bevallig. Eene meermaalige herhaling van dit loffelijke werk zal gewis genoeg geven.

In den laten avond van eergisteren is in de Raamstraat eene doos gevonden, waarin een jong geboren kind van het vrouwelijk geslacht.

De drukker en uitgever der *Asser Cour.*, die het eerst het laterlijk artikel tegen den Heer Zijker heeft geplaatst en verspreid, wordt door den Heer Zijker in regten deswege vervolgd.

LEYDEN, 22 Dec. Wij vernemen, dat de kommandant van 's rijks kanonnerboot, van Eecken, gisteren twee schaatsenrijders heeft gered, die zich onvoorzigtig nabij een wak hadden gewaagd en er in waren geschoten. (Leyds. C.)

SCHIEDAM, 22 Dec. Het zoontje van van der spek, wonende aan de Vlaardingsche Kade, onder de gemeente Vlaardinger-Ambacht, wilde zich eergisteren met zijn zusje op schaatsen naar Vlaardingen begeven. Op eene zwakke plaats komele zakte de knaap door het ijs. Niemand zich daar in de nabijheid bevindende, werd het hulpgeheim van het meisje te laat gehoord, zoodat, toen men ter redding kwam toeschieten, men de ongelukkige reeds geheel verstijfd en voor levenloos uit het water ophaalde. (S. C.)

UTRECHT, 22 Dec. Heden is aan onze hoogeschool bevorderd tot doctor in de geneeskunde, den Heer G. Dresselhuys, van Amsterdam, na de verdediging van zijn proefschrift over den verschillende vochtigheds-toestand des dampkrings en deszelfs invloed op het menschelijk lichchaam. (U. C.)

GRONINGEN, 21 Dec. Voor eenige dagen verbrande een jong kind in de gemeente Leek, op eene jammerlijke wijze. Eergisteren viel hier ter stede een driearig kind ruggelings in eene groote bak met kookend water, ten gevolge waarvan het gisteren nacht reeds is overleden.

WILDERVANK, 21 Dec. Voor eenige dagen heeft in de gemeente Leek een droevig voorval plaats gehad. Een elfjarig meisje van een aldaar wonende arbeider, aan welke de zorg was toevertrouwd van een tweejarig kind, was op eene stoof gaan zitten en had het ongeluk dat hare kleederen vuur vatten. Ofschoon zij dadelijk om hulp riep, kwam deze te laat, terwijl inmiddels hare kleederen in volle vlam geraakten, waardoor zij onderscheidene brandwonden heeft bekomen, aan welke gevolgen zij ook daarna onder de hevigste pijn is bezweken.

KAMPEN, 22 Dec. Men leest in de *Geneeskundige Courant* van 16 Dec. II. en in de *Provinciale Overijsselsche Courant* van 21 Dec. II. het volgende onjuiste bericht:

ZWOLLE, 6 Dec. Naar wij uit eene goede bron vernemen, heeft de Baad der stad Kampen, in aanmerking nemende de loffelijk wijze, waarop zich de HH. med. Doctoren J. Huber en C. E. J. de Vassy, gedurende de laatste cholera-epidemie van hunne taak hebben gekweten, en vooral ook tijdens de afwezigheid der Stads-Doctoren, besloten, ieder hunner eene gratificatie van f 150 te doen geworden. Om dezelfde reden is aan den Heer Wetelink, Chirurgijn-Majoor bij de instructie-batalion, een keurig bewerkte zilveren inkboekje ten geschenke aangeboden.

Wanneer de berigtgever van dit artikel, zoo als hij zegt, uit eene goede bron heeft geput, dan had hij ons ook moeten mededeelen, dat, terwijl hij de te verwachten vacature, van den post als Stads-armen Doctor van den Heer K. T. C. Buchner, deze en de Heer J. H. Peters aan de HH. de Vassy en Huber, welke op den vacanten post door anciënniteit aanspraak konden maken, gedurende hunne afwezigheid privim de armen dienst hadden overgegeven; de Heer Dr. J. Reicher, van den Raad der stad Kampen eene vereerende uitnodiging heeft ontvangen: om gedurende het heerschen der cholera, met genoemde Heeren in de behandeling der behoeftige lijders te willen deelen.

Dat verder de Heer J. Reicher met de meeste bereidvaardigheid deze taak heeft aanvaard, en na afloop der ziekte voor zijne geheel belangloze en zorgvuldige behandeling der stedelijke armen, van het stedelijk bestuur eene buitengewone schriftelijke dankbetuiging heeft mogen ontvangen, tegelijk met een bij raadsbesluit toegekend bewijs van erkentelijkheid van f 250.

ASSEN, 22 Dec. Heden ochtend ten 11 ure, had alhier bij de zijting van het prov. gerechtshof de uitspraak plaats betreffende Grietje Oost, dienstmeid te Koehange. Zij wordt beschuldigd het huis van haren meester in brand te hebben gestoken. Wegens gebrek aan overtuigend bewijs heeft het hof de beschuldigde vrijgesproken.

VLISSINGEN, 20 Dec. Het Fransche schip Louise kapt. Gourbant van Antwerpen n. Morlaix bestemd, gisteren alhier ter reede liggende, werd door harden wind en zwaren stroom zoover neergedreven, dat de equipage

vreezende hun leven tusschen de banken bewesten deze stad te zullen verliezen, het schip verliet. De kapt. alleen wilde niet van boord gaan. Na veel moeite en inspanning aan land geroeid, zag men eerst het dreigend gevaar, waarin de moedige kapt. verkeerde. Het gelukte een der Belgische loodsen het schip en den kapt. in den nacht binnen te brengen na verlies van ankers en kettingen.

BREDA, 22 Dec. Het onderzoek van de justitie omtrent den plotseligen dood van P. Hartmans, schipper te Rozendaal, door middel van een mes-steel, heeft gelukkig tot de ontdekking geleid, dat wel is waar er twist was ontstaan tusschen de huisgenooten over een hondje, maar de overledene in zijne drijf zichzelven heeft vermoord, en deszelfs huisvrouw ten gevolge van dien van alle verdenking daaromtrent is ontheven geworden.

MAASTRICHT, 21 Dec. Gisteren is in den ouderdom van 80 jaren alhier overleden, de Heer Verdubène, oud secretaris der stad, door zijne voortreffelijke hoedanigheden door een ieder hoog geschat en geacht.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 22 Dec. Heden zijn afgedaan 175 legg. Arak, zeilende per India op hier, tot gemeinen prijs.

Van Tarwe werd heden verkocht: 160/2 @ n. Hoogl. Kleefs. f 580. SCHIEDAM, 22 Dec. Garst: 133/2 @ Engelsche f 298 6/w. f 300 3/m. LEYDEN, 22 Dec. Boter van f 48 tot 54.

LEEUWARDEN, 21 Dec. Door de deze week met gestrengheid ingevallen vorst, hadden wij heden een kleine aanvoer van alle artikelen, terwijl er op monster nog al werd aangeboden, om per as of over ijs te leveren. Voor Tarwe bestond tot eene verlagings van 50 a 60 c. goede kooplust en men besteedde voor 128, 130 @ puike f 14.75, 15; 124, 126 @ knappe f 13.75, 14.25; 120, 122 @ dito f 13.50. Van p. roode werd weinig aangeboden en de notering daarvan kan men eveneens 50 c. lager aannemen. Zomer Tarwe, 128, 129 @ f 14. — Rogge meer aangeboden en alleen bij gerijf verkocht, 122, 124 @ n. Inl. f 11.60.85. — Boekweit ongeveer als voren met weinig handel, 119, 120 @ Vries. Zand f 9.75.80. In de Veensoorten werd niets aangeboden. — Winter-Garst tot eene verlagings van ongeveer 10 c. met weinig omgang, 102, 103 @ f 6.65.75; 99, 100 @ f 6.25.50; Zomer, 106 @ f 6.50.65 en Voersoorten van f 5.50.75 tot 6.10 n. kwal. — Haver tot eene verlagings van ongeveer 15 c. met vrij goeden kooplust, 82, 84 @ fijne f 4.40.50; 79, 80 @ dito f 4.10.15; 72, 74 @ Voerf 3.80.90 — Groene Erwten meer ter veil. en niet dan tot eene verlagings van ongeveer 25 c. opge-ruimd, als moeije puikkokende f 12.25.75 en geringere f 11.50. 12.

Van alle soorten van veer was er heeten weinig ter markt. Desniettemin waren alle prijzen lager, vooral door het niet aankomen der Engelsche stoomboot te Harlingen, die door den lagen stand van het water in het Nieuwe Diep is blijven liggen.

ANTWERPEN, 22 Dec. Van Katoen zijn 85 b. Florides verkocht en in geraffineerde Suiker werd de verkoop bekend van 110,000 kil. Aan de Granenmarkt blijft het met Tarwe flauw; daarentegen Rogge prijs-houdend; voor Amerikaansche heft men f 14½ geboden, zonder verkoopers te vinden.

LONDEN, 21 Dec. Koffij stui, doch ferm prijsh; goed ord. native werd betaald met 52.6. In vreemde soorten gaat niet om. — Ruwe Suiker zonder wezenlijke verandering, ofschoon heden eenige meerdere lust tot koopen te bespeuren was. De voorraad is sedert 27 Nov. met 5601 ton vermeerderd en bestaat thans uit 35375 ton. Men heeft zeilende eene lading van 3800 z. bruin Fernambuc en Paraba 4 a 2.6 geleid en in veiling werden heden 2802 z. Mauritius verkocht van 44 a 46 sh. voor gemeen a goed middel blond en 38 a 40 sh. voor gemeen a goed bruin. — Rijst zeer stil. Uit de hand zijn heden 260 ton Beng. afgedaan a 16.6 voor middel blank — Specerijen over het algemeen ferm; Peper meer gevraagd; 1500 b. Sumatra zijn tot 5½ p. uit de hand verkocht en 150 b. Malabar en Aleppy a 5½ p.; Piment heeft in veiling van 4½ a 4½ p. bedongen; voor Notenmuscaat heeft men besteed van 2.6 a 2.10 naar kwaliteit en voor Feolie 2 sh. 2 p. — Arenten: Eenige partijen in veiling zijn grootendeels teruggekocht van 65 a 98 sh. eene partij mooie Zantische heeft 105 a 106 sh. bedongen; de lading Patras per Australien werd in veiling verkocht van 65 a 75 sh. — Salpeter 1 a 2 sh. lager. — Indigo vast doch stil; men besteedde 3.8 a 5.4 voor Guatimalo en 1.8 a 5.11 voor Oost-Indische. — Banca Tin schuarsch en heden a 132 sh. gedaan.

LONDEN, 21 Dec. Er waren heden weinig koopers ter graanmarkt en de omzet in alle artikelen bleef niterst beperkt op de prijzen van 11. maandag.

De veemarkt verkeerde in een zeer gedrukt staat, ofschoon de aanvoer slechts matig was; puike ossen bedongen niet meer dan 4 sh. 8 p. a 4.10 per 8 pond.

Sindsen en Bevestigingen.

LONDEN, Vrijdag 21 Dec. Consols op tijd 88½ a 89; Braz. 5 pCt. 98 a 100; Dito 4½ pCt. 80 a 82; Buenos Ayres 35 a 47 ex div.; Chili 101 a 103; Deenen 3 pCt. 80 a 83; Dito 5 pCt. 100 a 102; Russen 4½ pCt. 87 a 89; Dito 5 pCt. 95 a 97; Mexic. 3 pCt. 19½ a 20; Venez. 4½ pCt. 25 a 27; Dito 5 pCt. 11 a 12; Greaada 24 pCt. 19 a 20; Dito 4½ pCt. 64 a 66; Ecuador 5 a 6; Peru 4½ pCt. 74 a 76; Dito 3 pCt. 32 a 34; Holl. 2½ pCt. 53½ a 54½; Dito 4 pCt. 94 a 95; Dito Rijnsp. 1 a 1 disc.; Spanje 3 pCt. 40½ a 41; Dito 4 pCt. 21 a 22; Dito Coup. Cert. 4½ a 5; Dito Amort. 7½ a 8; Portug. 4 pCt. 48 a 50; Siam 5 pCt. 63 a 65; Tark 6 pCt. 83½ a 84; Nieuwe 3½ a 3 disc. — Wissel Amst. k.z. f 11.164 a 17; Dito 3/m. f 11.19 a 1.

De Engelsche fondsen waren heden een zweem flauwer; hetzelfde was ook met de meeste vreemde fondsen het geval, uitgenomen Portugesche; de omzet was echter niet uitgebreid.

Volgens de officieele prijscourant zijn gedaan: Consols op tijd 88½, 2; Braz. kl. st. 99½; Ecuador 5½; Spanje 40½; Dito 1½ pCt. 21½, 22, 21½; Passive 7½; Turksche 83½, 2; Dito Nieuwe 3 disc.; Holl. 64, 63½, 64; Dito 4 pCt. 94. Na de beurs blijven Consols 88½ a 1.

De rentebetaling op de Russ. 4½ pCts. is door de HH. Baring en C^o. tegen 1 Jan. aangekondigd.

BREMEN, Vrijdag 21 Dec. Wissel: Amst. kz. 130½; 2/m. 129½. ROTTERDAM, Zaterdag 22 Dec. N. W. S. 3 pCt. 73½; Oblig. Holl. Spoorweg 99½; Spanje 21; Rusland 99½; Metall. 32½; Dito 5 pCt. 64½; Mexic. 18½; N. Russen bij Stieglitz 1855 81½.

Verkoop van goederen.

Gepraaid, 2 Nov.; op 23° 31' N. Br. 31° 54' W. L.: Catharina, de Boer, Grimshy n. St. Domingo.

Het schip Wilhelm, Velt, van Amsterdam n. Konstantinopel, is 10 Nov. wegens lekkage te Cadix binnengelopen en moest, na 15 dagen quarantaine gelegen te hebben, lossen om te repareren, zijnde de lading mede eenigzins beschadigd.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 22 Dec., Staatsraad van der Houven, Heymeriks, Batavia. - Reina, de Jong, Marseille.

SHEERNESS, 20 Dec.; Vrouw Maria, Colporteur, Rott. n. Rouaan, lek.

LONDEN, 21 Dec.; Idalia, Newby, Amst.

Bij DUNGENESS 17 Dec.; Zens, Overstulzen, New-Castle n. Konst.

Bij PORTLAND, 15 Dec.; Joao Melchoor Kemper, v. d. Plas, Bat. n. Amst. - Hendrika, Losschen, Triest n. Hrburg.

RAMSGATE, 19 Dec.; Hendrik Gijbster, Noorduin, Rott. n. Rouaan.

SHELD, 19 Dec.; de Jong, Amst.

CLYDE, 19 Dec.; Hendrika Margaretha, Korte, Rordeaux.

BELFAST, 18 Dec.; Ena Elisabeth, Bosmak, Dordt.

GIBRALTAR, 14 Dec.; Delfshaven, N. N. Konst.

KONSTANTINOPOL, ... Dec.; Jonge Willem, Brands, Galatz. n. Vlissingen. — 10 Dec.; Amstel, van Duyn, id. n. id.

AXIM, 18 Oct.; Afrikaan, Muller Drent, Rott.

St. HELENA, 5 Nov.; Agnetha, Crap Hellingman, Bat. n. Amst. - Vice Admiral Lucas, de Weerd, Algoa Baai.

IQUIQUI, 31 Oct.; Johanna Cornelia, van Bentveld, Valparaiso.

UITGEZELD.

BRIEL, 22 Dec.; Magnēt. ... Londen.

ODENSE, 11 Dec.; Jacobina Elizabeth, Holscher, Holland.

LONDEN, 21 Dec.; zeilkl., Twee Gezusters, Gieren, Konst.

CLIJDE, 20 Dec.; Nijverheid, van Strijen, Suriname.

TROON, 17 Dec.; Broedertrouw, Pot, Havana.

MARSEILLE, 19 Dec.; zeilkl., Prinses Charlotte, Harms, Bat.

MESSINA, 11 Dec.; Cornelia Wilhelmina, Hoeksma, Antw.

CURACAO, 12 Nov.; Rafael, Buijkes, Amst.

GRAVESEND, 20 Dec.; Thetis, Pipping, Bat.

CARDIFF, 17 Dec.; Helena, Broekman, Konst.

St. GEORGE D'ELMINA, 21 Oct.; Gouverneur Elsevier, v. d. Harst, Rott. - Curaçao, de Witt, id.

TAFELBAAI, 6 Oct.; Antonie, Andresen, Melbourne.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN.

N. J. Timmerman, Frankfort N°. 20, n. Frankfort. - H. C. de Haas, Minerva, n. Mannheim. - J. C. W. Wilson, Coln N°. 18, n. Keulen. - A. Balk, Alma, n. Wesel. - H. J. Kamp, Vijft en Hoop, n. Duisburg. - T. W. Meuwesen, Niederrein N°. 6, n. Dusseldorp en Neuss.

ARNHEM, 22 Dec. Rijnhoogte 1 el 8 p. 5 d., gev. 31 d.

KEULEN, 22 Dec. Rijnhoogte 4 vt. 1½ d. Keulsch (4 vt. 3½ d. Rijn.)

Targa-tijden.

AMSTERDAM.

LONDEN, Fennechina, Waterborg: 1540 b. Rijst, van Beek en Jurjans.

BREMEN. PORTO PLATA, Lucie, Baake: 1960 p. Tabak, Finke en C^o.

GIBARA, Richard Cobden, Windhorst; 551 bl. Cederhout, E. C. Schramm en C^o.

GUAJJAMA, Sopelana, Oyarbide: 2027 p. Tabak, Wed. J. Lange en Zⁿ.

Aangekomen Passagiers.

BATAVIA, Staatsraad van der Houven, Heymerik: De Jonge Heer E. A. Lucarde.

PER TELEGRAAF.

WEENEN, Zaterdag 22 Dec. Staal. 74½; Dito Nation. 77½; Loten 36½; Bank-Act. 905; N. Dito 90; Fransch-Oosterr. Spoorw. 338; Credit-Mobilier 111. — Wissel: Londen 10.46; Parijs 128½; Zilver 12.

DRESDEN, HEDEN, Zondag 23 December.

De *Dresdener Zig.* meldt, dat de Russische regering reeds heeft doen weten, dat zij geneigd was, om het beginsel der neutraal-verklaring van de Zwarte Zee aan te nemen, behoudens zekere wijzigingen, welke door het Europeesch staatsbelang worden geëischt.

PARIS, Zaterdag 22 Dec. Frans. 3 pCt. 64.70; Spanje 3 pCt. 34; Passive 7½; Credit-Mobilier 1350; Fransch-Oosterr. Spoorw. 733.75.

ANTWERPEN, Zaterdag 22 Dec. Metall. 67; Nation. 70½ g; Spanje 3 pCt. 34½ p; Dito 1½ pCt. 20½ g.

EFFECTEN-SOCIETEIT TEN 4½ URE.

AMSTERDAM, Zondag 23 December.
Spaansche 1½ pCt. 20½ g.
Binnel. 3 pCts. 34½ g.
Portug. 42½ g.
Metalliek 5 pCt. 64½ g.
Dito 2½ pCt. 33½ g.
Weinig Affaire.

ADVERTENTIE.

HH. Directeuren van Leesgezelschappen, Eigenaren van Leesbibliotheken en Liefhebbers van Onderhoudende Lectuur, worden door deze opmerkzaam gemaakt op de bij de GEBROEDERS DIEDERICHS, te Amsterdam, in het licht verschenen Nieuwe Boekwerken, als:

1°. EMILIA VAN NASSAU, Prinses van Portugal.

Een Historisch-Romantisch Verhaal, door A. NAUTA, In één Deel compleet, gr. 8°. Prijs f 3.25.

De Schrijver heeft zich door zijn laatsten Geschiedkundige Roman: *De laatste der Spaansche Ridders, DON JUAN VAN OOSTENRIJK*, bijkens de Beoordeelingen in eenige onzer gezochtste Maandwerken, als iemand doen kennen, die onze Vaderlandsche pers eer doet. De Uitgevers vleijen zich dus, dat EMILIA VAN NASSAU een even gretig ontbaal zal ondervinden als DON JUAN, en dat dit oorspronkelijk geschreven Werk in geen onzer Leesgezelschappen gemist moge worden.

2°. DE LAATSTE DER SPAANSCHERIDDERS, Don Juan van Oostenrijk.

Een Historisch-Romantisch Verhaal. Door A. NAUTA. In een gr. 8°. Boekdeel, van 340 bladz., compleet; met Vignet. Prijs f 3.25.

3°. HILDA of het Christendom in de Vijfde Eeuw.

Naar het Fransch van J. J. AMPÈRE, door A. W. G. R. In een gr. 8°. Boekdeel compleet; met Vignet. Prijs f 1.40.

Dit werk in behagelijken Romantischen vorm geschreven, geeft een getrouwe schets van den toenmaligen toestand van Gallië en de Zeden en Gewoonten. De naam des Schrijvers is eene genoegzame aanbeveling voor deze geschiedkundig-zedelijke Roman.

4°. LODEWIJK ARUNDEL, OF DE SPOORWEG DES LEVENS,

door den Schrijver van Frank Fairleigh (FRANK E. SMEDLEY). Uit het Engelsch, vrij vertaald, door JOH. PH. VAN GOETHEM. Drie Deelen, met Vignetten, gr. 8°. Prijs f 8.50.

5°. Ernstige Verhalen.

Naar het Engelsch uit CHAMBERS'S PAPERS, door Jonkvrouwe M. L. DE CHATELAIN. Twee Deelen, met Vignetten, gr. 8°. Prijs f 4.80.

Voorts debiteren bovengemeld tot op nadere aankondiging:

6°. DE GRAAF VAN LEYCESTER IN NEDERLAND

door A. L. G. TOUSSAINT. Drie Deelen in 4 Stukken, gr. 8°. (1600 Bladz.) met Vignet op Staal. Ten einde aan den algemeen geuiten wensch te voldoen, hebben de tegenwoordige eigenaren van dezen GESCHIEDKUNDIGEN ROMAN, die een der belangrijkste Tijdschriften onzer Geschiedenis behandelt en door eene zoo bekwaame Schrijfster is geschetst, den Prijs aanzienlijk vermindert en dezen gesteld op:

f 7.50 IN PLAATS VAN f 16.25.

Bestellingen tot bovengemeld prijs worden aangenomen te Amsterdam bij de GEBROEDERS DIEDERICHS, en bij de voornaamste Boekhandelaren in Nederland, tot op nadere aankondiging. Dit tot narij aan Heeren Directeuren van Leesgezelschappen en Liefhebbers eener aangename en degelijke Lectuur. (15573)

VERSLAG van het beheer van Nederlandsch Indie en van den staat, waarin het zich bevindt, over 1853. (Vervolg.)

Naar aanleiding van door het Indisch bestuur gedane voorstellen, is door den koning bij besluit van 1 April 1853, lid Fb., magtiging verleend om, wanneer het vonnis van veroordeeling zelf ten aanzien van het ondergaan der opgelegde straf geene bepaling behelst, ten gevolge waarvan de straf in Nederlandsch Indie moet worden ondergaan, de Europeesche militairen, die tot kruivagen- of tuchthuisstraf veroordeeld zijn naar Nederland te doen opzenden, ten einde daar hunne straf te ondergaan (Staatsblad 1853, N°. 46).

Omtrent de regtsbepaling in het algemeen van 1853 kan in de eerste plaats worden verwezen tot de statistieke opgaven, voorkomende in het tijdschrift: Het regt in Nederlandsch Indie, en als bijlage onder lit. D achter dit verslag gevoegd.

De achterstand bij het omgaande gereg in de 4de afdeling, waarvan in vorige verslagen melding is gemaakt, was in het begin van 1853 door den daartoe gecombineerden ambtenaar, op een paar zaken na, bijgewerkt.

Volgens de verklaringen van de hoofden van gewestelijk bestuur in hunne algemeene verslagen over 1853, heeft de regtsbepaling bij de landraden en overige inlandsche geregten op Java (de residentien Djokarta en Soerakarta hieronder niet begrepen), in verband tot de beschikbare middelen, geleidelijk plaats gehad.

De landraad te Probolinggo, in de residentie Bezoekie, maakte hierop eene uitzondering.

Nopens de regthanken in de zoogenaamde vorstenlanden is, wat Soerakarta betreft, gunstig gerapporteerd. Voor Djokakarta werd echter met verlangen naar eene verbetering uitgezien.

Daar het bij de behandeling van eenige verzoeken om vergunning tot verblijf in de Praanger regentschappen bleek, dat aan het deswege in Staatsblad 1821, N°. 6, bepaald niet altijd dezelfde uitlegging gegeven was, en het wenschelijk voorkwam, daaromtrent een vast beginsel aan te nemen, werd in April 1853 bepaald: dat aan Europeesche ingezetenen, die, volgens de algemeene bepalingen omtrent het vast verblijf in Nederlandsch Indie, in de binnenlanden van Java mogen verblijven, op hun verzoek door den resident der Praanger regentschappen zal worden toegestaan de inwoning, tot weder-omzigen, op de drie hoofdplaatsen der residentie: Tjandjoer, Bandong en Soemadang; onder uitdrukkelijke voorwaarde, dat zij

hem gedaan voorstel; gemagtigd om aan de Europeische handelaren, wien het tijdelijk verblijf te Macassar is toegestaan, te vergunnen zich ook, tot wederopzeggens, op de hoofdplaatsen in de afdeelingen van zijn gouvernement op te houden, mits zich onderwerpende aan alle plaatselijke verordeningen en restrictien, welke te hunnen aanzien mogten noodig zijn (Staatsblad 1853 N° 33).

Sedert lang werd behoefte onderronden aan meer voldoende verordeningen omtrent het gebruik en inzonderheid omtrent den verhuur van paarden en rijtuigen op onderscheidene plaatsen van Java.

Met inachtneming van het voorgeschreven bij het reglement op het beleid der regering, werd mitadid in Dec. 1853, afgescheiden van de verordeningen op hetzelfde onderwerp, welke betrekking hebben tot 's lands belastingen, vastgesteld het onder N° 100 in het Staatsblad van dat jaar voorkomende reglement omtrent het houden en gebruiken van paarden en rijtuigen op Java en Madura.

Eenevens werd, ter vervanging van verouderde en onvolledige bepalingen, bij publicatie van 19 April 1853 (Staatsblad N° 28) afgekondigd een reglement op de logementen, koffijhuizen, tapperijen en dergelijke inrichtingen op Java en Madura.

Tot bestrijding van het misbruik van sterke drank werden 1°. de hoofden van gewestelijk bestuur aangeschreven om, waar een garnizoen van de landmagt of een station van de zeemagt aanwezig is, geene vergunning tot het openen van tapperijen te verleenen, noch plaatsen voor den verkoop van arak, rum, en tjoe aan te wijzen, dan na overleg met de bevelvoerende officieren; 2°. verklaard, dat het bovenstaande echter geene verandering behoeft te brengen in de regeling voor het loopende jaar gemaakt omtrent de plaatsen van verkoop van arak, rum, en tjoe; doch de betrokkene gewestelijke besturen aangeschreven om, zonder verwijf, de bevelvoerende officieren, hierboven bedoeld, te raadplegen over de bepaling dier plaatsen in het volgende jaar, opdat deze regeling vastgesteld zij vóór de opveiling der pacht en dus bij de opveiling aan gadinghebbenden kunne worden bekend gemaakt; 3°. gearresteerd eene publicatie, houdende de volgende bepalingen:

Art. 1. Het is aan iegelijk verboden, buiten de militaire cantines aan militairen beneden den rang van officier, of aan hunne vrouwen, kinderen of bedienden, sterke drank te verkoopen, of in winkels of warungs om niet te verstrekken.

Art. 2. Het is verboden, sterke drank bij hoeveelheden van minder dan een half dozijn flesschen te verkoopen, elders dan in de door het plaatselijk bestuur toegelaten tapperijen.

Art. 3. Overtredingen van artt. 1 en 2 worden, wanneer de overtreders Europeanen en daarmede gelijkgesteld zijn, gestraft met eene boete van f 5 tot f 100, of gevangenisstraf van hoogstens 8 dagen, en wanneer de overtreders inlanders of daarmede gelijkgesteld zijn, op de politie-rol afgegaan.

Art. 4. Door het vorenstaande wordt niet gederoegeerd aan de vigerende voorwaarden voor de pachten, betreffende den verkoop van sterke dranken.

Feiten, niet strafbaar volgens die voorwaarden, maar vallende in de termen van art. 1 en 2 dezer publicatie, worden gestraft volgens art. 3.

Het tweede lid van het tegenwoordig artikel is niet van toepassing op den thans loopenden pachtijd van het even gemeld middel; — en

4°. bepaald, dat alle dranken, door de betrokkene cantine-directien in entrepôt gekocht wordende, voor de niet-verpachte militaire cantines vrij van regten kunnen worden ingevoerd (Staatsblad 1853, N° 30).

Wees- en Boedelkamer. In Sept. 1853 werd, ingaande 1 Jan. 1854, bepaald: dat, in geval van ontoereikendheid der inkomsten van het boedel-fonds om 6 pCt. 's jaars aan de geadmisteerde uit te keeren, het ontbrekende aldan, op voordragt, daartoe aan het gouvernement te doen, en na verkregene magtiging, zal worden aangevuld, in de eerste plaats, uit het bedrag der renten gewonnen uit het kapitaal, welks eigenaars voor geene rentebedeeling in aanmerking komen; en, wanneer deze niet toereikende mogten zijn, in de tweede plaats, uit de renten in hetzelfde jaar met het reservefonds gewonnen.

Naar aanleiding van het door de algemeene commissie tot liquidatie der wees- en moorbirkamers in Nederland te kennen gegeven verlangen, om ontheven te worden van de bemoeijnging, welke door het bestuur der voormalige Amsterdamsche weeskamer voor de weeskamer te Batavia waargenomen en seiert de ontbinding van dat bestuur voorloopig op di-commissie overgegaan waren, werden de Heeren A. v. Hoboken en Zonen te Rotterdam door de weeskamer te Batavia aangewezen voor de overname van de commissie der papieren en gelden, die kamer betreffende.

De staat van het beheer der wees- en boedelkamers gaf op ultimo 1853 de volgende uitkomsten: inkomsten f 207,888, uitgaven f 140,800, onder beheer zijnde fondsen f 2,980,013, getal pupillen 389.

College van boedelmeesters te Batavia: inkomsten f 188,490, uitgaven f 143,520, onder beheer zijnde fondsen f 2,296,827, pupillen 751.

Wees- en Boedelkamer te Samarang: inkomsten f 114,653, uitgaven f 98,279, fondsen f 1,365,160, pupillen 721.

Wees- en boedelkamer te Soerabaya: inkomsten f 74,143, uitgaven f 86,900, fondsen f 1,054,326, pupillen 539.

Wees- en boedelkamer te Amboina: inkomsten f 6625, uitgaven f 10,569, fondsen f 85,638, pupillen 33.

Wees- en boedelkamer te Banda: inkomsten f 18,493, uitgaven f 7895, fondsen f 52,002, pupillen onbekend.

Wees- en boedelkamer te Ternate: inkomsten f 1652, uitgaven f 971, fondsen f 28,093, pupillen 63.

Wees- en boedelkamer te Menado: inkomsten f 2947, uitgaven f 2947, fondsen f 38,759, pupillen 26.

Wees- en boedelkamer te Padang: inkomsten f 10,946, uitgaven f 5976, fondsen f 282,381, pupillen 52.

Eerdienst. Bij adres van 27 Junij 1853, werden door eene commissie uit de beide kerkeraden van de Protestantsche en Evangelisch-Luthersche gemeente te Batavia, in zake der vereeniging van die gemeente, aangeboden:

1°. Het project eener acte van vereeniging der Protestantsche gemeente van Batavia en der Evangelisch-Luthersche gemeente aldaar, door de beide kerkeraden dier gemeenten aangenomen en vastgesteld, voorzien van de handteekeningen en al de stemhebbende leden.

2°. Eene toelichtende memorie op die project-acte, houdende aantooning van het beginsel, het doel en de strekking dier vereeniging.

3°. Een kort verslag der genoemde commissie omtrent de verrigte werkzaamheden met 17 bijlagen.

Overeenkomstig het door het kerkbestuur gedaan voorstel en het advies van den raad van Indie, werd het advies van de beide kerkeraden der Protestantsche en Evangelisch-Luthersche gemeenten te Batavia, met de project acte en bijlagen, den minister van kolonien aangeboden, met voorstel om aan Z. M. den Koning in overweging te geven, na raadpleging der commissie voor de zaken van de Protestantsche kerk in Nederlandisch Oost- en West-Indie te 's Gravenhage, de bedoelde vereeniging goed te keuren.

In navolging van vroegere jaren, werd ook in 1853 aan de Engelsche gemeente te Batavia eene som van f 5000 uit 's lands kas uitgekeerd, als legemoetkoming in de kosten van hare openbare godsdienstoefening.

Over de verhouding van het Rooms-katholijk kerkhoofd en de overige geestelijken tot het Bestuur valt over 1853 niets bijzonders te vermelden. Overal schijnt de beste verstandhouding te hebben bestaan.

Uit het algemeen verslag der residentie Banka blijkt, dat genoemde geestelijke dat eiland in 1853 twee maal heeft bezocht en dat er onder de Chinezen 115 waren, die het Rooms-katholijk geloof hebben aangenomen.

Naar aanleiding van het door een der residenten van Java gedaan voorstel om den vrijen aankap in 's lands bosschen toe te staan van houtwerken voor eenen Mohammedaanschen tempel benodigd, kwam de vraag in overweging, in hoever het gouvernement ook ten aanzien der Mohammedaansche gemeenten ondersteuning behoort te geven tot de uitoefening van hare godsdienst; en zulks in verband tot het beginsel ten aanzien der Christelijke gezindten aangenomen.

In overeenstemming met het ter zake ingewonnen advies van den raad van Indie, is in 1853 voortgegaan met het verlenen van zoodanige tegemoetkomingen, wanneer daartoe aanzoek werd gedaan. Zoo werd:

1°. In Junij magtiging verleend tot den vrijen aankap van houtwerken voor eenen op te rigten tempel te Pekalongan.

2°. In Oct eene som van f 600 uit 's lands kas toegestaan voor eene misgiet in de hoofdgorij Pohoro, residentie Madoen.

3°. In Nov. magtiging verleend, om, boven de reeds in 1844 en 1846 toegestane gelden, alsnog over eene som van f 6806 te beschikken tot voltooiing van den tempel te Serang.

Er zijn in 1853 als bedevaartgangers naar Mekka vertrokken 1133 en van daar teruggekeerd 421 personen.

Liefdadigheid. Bij eene beschikking, onder N° 16 opgenomen in het Staatsblad van 1853, zijn, ten gevolge of het besluit van 9 Junij 1853, N° 1 (Staatsbl. N° 24), ingetrokken alle bepalingen, waarbij aandelen in boeten en confiscatien zijn toegekend aan de commissien tot ondersteuning van behoeftige Christenen.

Met bewijding van het gouvernement werd in den loop van 1853 door de afdeling Samarang van de maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen, te dier plaatse eene spaarbank opgericht, ten doel hebbende, personen van alle standen en leeftijd, maar bijzonderlijk jongelieden en minvermogen-den, in de gelegenheid te stellen, om gelden, die anders wellicht door verkwisting of verkeerd gebruik verloren zouden gaan, tijdelijk te bewaren en, zoo mogelijk, te vermeerdereu.

Aan die inrigting werd verleend de vrijstelling van het gebruik van het klein zegel.

Te Soerabaya werd in 1852 door eenige Christenen, voornamelijk vrouwen, opgericht een fonds, onder den naam van »Fonds des vredes door het bloed des Kruises», hetwelk bestemd zou zijn voor het Christelijk onderrigt van gedoopte Javaansche kinderen in die residentie.

Het verzoek van de zijde der vereeniging, dat door den gouverneur-generaal het beschermheerschap over dit fonds mogt worden aangenomen, werd afgewezen.

Daarop verzoekt men, dat die vereeniging althans door het gouvernement mogt worden erkend.

Doch ook dit verzoek kon niet ingewilligd worden, omdat uit het adres niet bleek, dat die erkenning door of namens de vereeniging was gevraagd, en ook omdat bij het gouvernement op geenerlei voldoende was gebleken van het doel, waarmede, wijze en de verdere bepalingen, waaronder de vereeniging zich had geconstitueerd.

In den loop van 1853 kwamen in het geheel bij de burgerlijke geneeskundige dienst op Java en Madura in behandeling 24,715 lijdens, waarvan 21,298 inlanders.

De cholera, die in het vorig jaar nog 2492 lijdens opleverde, gaf er dit jaar slechts 151.

Van de 24,715 behandelde herstelden 21,559 = 87,2 procent; overleden 1,617 = 6,5 per cent.

Op Java en Madura hadden plaats 386,502 vaccinatien, 49,751 revaccinatien; op de buitenbezittingen: 57,512 vaccinatien, 948 revaccinatien.

Industrie-scholen. In 1853 werd te Soerabaya eene particuliere ambachts-school tot stand gebracht. Deze school is hare oprigting verschuldigd aan eenige ingezetenen van Soerabaya, die zich tot dat doel hebben vereenigd, geleid door de overtniging, dat de ambachtsstand in Indie in het algemeen diende te worden aangemoedigd, en die stand daar, uit den aard der plaatselijke omstandigheden, meer dan elders die aanmoediging vorderde.

In October 1852 adreserde zij zich tot het gouvernement, om voor het tot stand brengen dier vereeniging de vereischte vergunning te erlangen en deze werd in Januarij 1853, na raadpleging van de hoofd-commissie van onderwijs, voor zooveel noodig, verleend, terwijl aan de adressanten tevens werd te kennen gegeven, dat de Regering die vereeniging erkende.

Op een later door de directie dier school ingediend verzoek, nam de gouverneur-generaal het beschermheerschap op zich; doch in het mede door haar gedaan verzoek, dat de bijdragen voor die inrigting door middel van 's lands kas aan haar mogten worden overgemaakt, werd niet getreden.

Drie avonden per week wordt er onderwijs gegeven van des avonds zes tot acht ure, en wel des Woensdags door drie en des Woensdags en Vrijdags door vier onderwijzers.

Het getal der leerlingen bedraagt p. m. 66, welke den ouderdom van 13 tot 22 jaren bereikt hebben.

Hiervan zijn bij den dag werkzaam als volgt:

5 als temporeire opzigters bij den waterstaet, 8 als sapeurs-timmerlieden, smids en steenhouders bij het wapen der genie, 1 als modelmaker op den artillerie-construetie-winkel, 10 als leerlingen in de verschillende ambachten op de fabriek voor de marine, de nijverheid en het stoomwezen.

De overigen, die eigenlijk nog geen ambacht uitoefenen, hebben zich desniettemin tot vastgestelde vakken bepaald, met het voornemen om bij eenen meergevorderden leeftijd en verkregene kundigheden hun bestaan langs een industrielen weg te zoeken, waartoe zij door de directie zooveel mogelijk aangepoerd worden.

Het getal leerlingen is in 4 klassen verdeeld, als:

1ste kl., voor de bouwkunde; 2de kl., voor de werktuigkunde; 3de kl., voor de landmeetkunde; 4de kl., bestaande uit de kleinste en mingevoerde leerlingen.

Alhoewel deze school nog te kort heeft bestaan om eenige bepaalde resultaten op te leveren, zoo heeft die korte tijd toch geleerd, dat men van verschillende leerlingen bij een langer onderwijs veel goeds mag verwachten.

Vooraf in het reglijnijs teekenen worden door de meesten groote vorderingen gemaakt. De ijver en lust daartoe is zeer groot.

Voortdurend wordt den scholieren onder het oog gebracht, dat het eenvoudig namaken van figuren en modellen weinig kan baten, indien men geen juist begrip omtrent dezelve heeft. Ook zijn er dien ten gevolge eenige veranderingen in den gang van het onderwijs gemaakt, ten einde het theoretische niet uit het oog te verliezen.

In eene algemeene vergadering van de afdeling Batavia der maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen in Nederland, werd in de maand Junij van 1853 besloten, om onder den naam van Maatschappij tot Nut van 't Algemeen in Oost-Indie eene zelfstandige instelling, dat is, afgescheiden van de maatschappij in Nederland, daar te stellen.

Zij verzoekt aan het gouvernement erkenning en bescherming dezer vereeniging, waarop haar werd te kennen gegeven: dat die maatschappij op den voet, zoo als zij in de aan het gouvernement ingediende stukken daaraan niet wordt afgeweken, zal blijven toegelaten; mits ook de middelen, die de maatschappij zal aanwenden tot bereiking van haar doel, niet in strijd zijn met de wet en met de staatkundige belangen van deze bezittingen des Rijks; dat voorts het gouvernement alle bescherming zal verleenen, welke bestaanbaar zal worden bevonden.

Muntstelsel. Het geldelijk bedrag der op 1 Januarij 1853 aangemaakte receipten beliep eene som van f 31,736,800 waarvan aan versletene door eene commissie vernietigd was voor eene som van 595,715

f 31,141,085

Gedurende 1853 zijn voor de uitgifte gereed gemaakt f 1,762,000

f 32,903,085

en daarentegen aan versletene vernietigd voor eene som van 403,200

zoodat onder ultimo December 1853 eene som van f 32,499,885

aan deze biljetten in omloop en voorradig was.

Van dit bedrag was werkelijk uitgegeven f 24,300,000

gelijk aan het cijfer van 1 Januarij 1853, zijnde gedurende 1853 geen gebruik gemaakt van de magtiging, verleend bij art. 2 van het besluit van 20 Junij 1853, N° 1, om tegen afzondering van Spaansche matten nog één miljoen gulden aan receipten in wanding te brengen.

Mitsdien moet zich bij het einde van 1853 nog onder bewaring van de daartoe aangewezen commissie bevonden hebben voor een bedrag van f 8,199,885

waarvoor geene geldswaarde was gedeponceerd.

Tot waarborg van de uitgegevene f 24,300,000

was op ultimo December 1853 afgezonderd:

aan zilver f 8,113,029

aan koper f 15,543,636

terwijl zich in de depots aan receipten, tijdelijk daarin gelegd tegen opname van koper, bevond f 333,335

f 23,990,000

en alzo f 310,000

te weinig, welke minderheid een gevolg was van bevolene, doch op meergemeld tijdstip nog niet ten uitvoer geleide mutatieu bij sommige depots op Java en de buitenbezittingen.

Van de uitgegevene f 24,300,000

bevonden zich toen in 's lands kassen f 5,732,053

in de depots f 333,335

f 6,065,388

zoodat voor een beloop van f 18,234,612

buiten 's lands kassen onder de gemeente in omloop was.

Gelijk overal de misdaad van vervalsching of namaking van munt of geldwaardig papier gepleegd wordt, is dit in Indie ook niet achtergebleven.

Langzamerhand was onder de inlandsche bevolking eene zekere hoeveelheid valsche receipten in omloop gekomen, waarvan het geldelijk bedrag in het midden van 1853 geschat werd op ruim f 5000.

Op voorstel van de algemeene rekenkamer en van den directeur-generaal van financiën heeft de Indische regering gemeend, hoezeer tot geene inwisseling derzelve tegen echte verpligt zijnde, de inlandsche bevolking, waarvan het meereudeel de kenteekenen van vervalsching geacht wordt, bezwaarlijk te kunnen onderscheiden, in dezen geene schade te moeten doen lijden, en zulks te minder, omdat het bekend bedrag van zoo geringe beteekenis was.

Mitsdien werd magtiging verleend, onder zekere beperkende bepalingen om de valsche receipten van de serie van f 1 en 5 bij 's lands kassen tegen echte te verwisselen; doch is later geen gevolg gegeven aan het voorstel, om dezen maatregel uit te breiden tot de serie van f 10, dewijl het hoofddoel was, de geringe klasse der bevolking, onder welke zelden zoo veel geld schuilt, voor schade te vrijwaren.

Die beschikking heeft echter bij het opperbestuur in Nederland geenen bijval gevonden, op grond, dat daaruit zoude kunnen voortvloeijen eene verflaauwing der algemeene werkzaamheid, welke een ieder moet nopen zich voor schade te hoeden. Dienvolgens is de bedoelde magtiging in 1853 weder ingetrokken voor zoo veel de toekomst betreft.

Herhaalddelijk komen verzoeken bij het gouvernement in, om uitkeering der waarde van halve doorgesnedene receipten, waarvan de wederhelften verloren zijn geraakt. Vroeger werd, na oproeping in de courant van de mogelijke houders dier wederhelften, bij niet-aanbieding derzelve binnen den tijd van een jaar, aan de verzoekers de volle waarde uitgekeerd, behoudens borgtocht voor het geval, dat de wederhelften later mogten worden aangeboden.

Thans is tot regel aangenomen, geen acht te slaan op vordering tot vergoeding bij vermissing van met de post verzondene geldswaarde, wanneer de bepalingen, vervat in artt. 9 en 23 van het zoo even genoemde reglement, niet zijn nageleefd.

Blijkens het verslag van 1852 was onder ultimo van dat jaar bij 's lands kassen in duiten (de gulden berekend tegen 120 duiten) aanwezig: afgezonderd voor receipten f 16,252,336

in kas f 3,862,510

f 20,114,846

Bij het einde van 1853 was:

afgezonderd f 15,543,636

in kas f 4,490,763

f 20,034,399

en dus minder op ultimo 1853 f 80,447

Ten gevolge van een besluit van 30 Junij werd de directie der bank van het afzenden van gouvernements-wissels bepaald, dat de aanvragen om wissels, voortaan betaalbaar te stellen op 6 maanden na dagteekening in stede van op 6 maanden na zig, weder als vroeger bij den directeur-generaal van financiën zouden geschieden; dat na ontvangst der aanvragen, zoo spoedig mogelijk, door den gouverneur-generaal de koers zou worden bepaald, waartegen op dat tijdstip gouvernements-wissels zouden worden afgegeven; en dat alle aanvragen tot dien koers en daar beneden, doch in geen geval lager dan tegen den koers van 95 pCt., tegen den vastgestellten koers zouden worden toegestaan.

Deze maatregel beantwoordde niet aan de verwachting; want ofschoon de koers reeds in het begin van Augustus op pari werd gesteld en daarop gedurende den verdere loop van dit jaar bepaald bleef, waren de aanvragen zoo onbezuinigd, dat in het tweede halfjaar slechts f 136,559.54 en in het geheele jaar f 2,352,070.83 kon worden afgegeven.

Ter bevordering van het doel om het reservefonds te brengen op 50 pCt. van het ingelegde kapitaal, overeenkomstig art. 73 van haar octrooi en reglement, is bij besluit van 17 December 1853, n° 7, aan de Java-sche Bank vergund, dit reservefonds te beleggen in inschrijvingen in de grootboeken der nationale schuld, hetzij op de originele inschrijvingen zelve, hetzij op de certificaten daarvan uitgegeven en bij de directie der Bank viseerd, in schuldbrieven ten laste van Nederlandsche Indie in hypotheken ingeschreven, onder de voorwaarden en voorzorgen, bedoeld bij besluit van 7 Januarij 1852, n° 1 (Staatsblad n° 4), en in de actien van de Bank, aangekocht voor of beneden de waarde, op de laatste balans daaraan toegekend, van welk een en ander de renten of uitdeelingen der Bank zullen worden opgenomen.

De Java-sche Bank heeft eene uitkeering van 7.1 pCt., ongerekend den vooruitgang van het reservefonds, en dus een bevredigend resultaat opleverd.

Waterstaat. Een in Nederland genomen maatregel, waarvan het denkbeeld vroeger van Indie is uitgegaan, zal bij welksizing mede bijdragen tot uitbreiding der bouw en waterbouwkundige kennis in Indie. Bij Koninklijk Besluit van 20 Januarij 1853, n° 44, zijn aan de kweekelingen van de Delftsche academie, die aldaar een diploma hebben erlangd van burgerlijk ingenieur en daarenboven een voldoende examen hebben afgelegd in de kundigheden vereischt voor eene benoeming tot Oost-Indisch ambtenaar 2de klasse, bepaalde buitengewone voordeelen toegezegd bij hunne uitzending derwaarts in laatsgenoemde betrekking.

Als algemeene beginselen, welke intusschen geen dadelijke wijziging brengen in de administrative bepalingen van het bouwdepartement worden hier aangeeteekend:

De regel bij besluit van 22 September 1853, n° 11 aangenomen, dat geene waterstaatswerken meer mogen aangevangen worden dan na een onderzoek van het deskundig hoofd van het departement.

Art. 1 van het besluit van 12 Julij 1853, n° 4 (Staatsblad n° 58), houdende wijziging van art. 3 der instructie voor de rooimeesters te Batavia (Staatsblad 1825, n° 7).

Het bepaalde bij besluit van 30 September 1853, n° 2 (Staatsblad n° 79), dat in den regel voor 's lands werken geene steenen noch pannen van andere afmetingen mogen worden gebezigd, dan die omschreven bij Staatsblad 1838, n° 21.

Het bij besluit van 18 October 1853, n° 7 (Staatsblad n° 90), vastgestelde betrekkelijk het onderhouden en schoonhouden van de bazaars en de daarop staande loodsen, en de handhaving der politie op de bazaars op Java.

Het besluit van 26 Januarij 1852, n° 6, niet vermeld bij het verslag van dat jaar, en welks 1ste artikel bepaalt, dat voortaan jaarlijks, uiterlijk op 15 October, aan het gouvernement zal worden ingediend een algemeene staat of voordragt van de in het daarop volgende jaar uit te voeren werken, behoorende tot het civiel bouwdepartement en den waterstaet.

Het besluit van 6 Januarij 1853, n° 1, waarbij bepaald is, dat, te beginnen met de begrooting van uitgaven van 1854, de uitvoering der werken, behoorende tot de culturen, zullen worden voorgedragen, zoo als ten aanzien van de werken, behoorende tot het civiel bouwdepartement en den waterstaet, vastgesteld is bij art. 1 van het besluit van 26 Januarij 1852, n° 6; evenwel met dien verstande, dat de daarbij bedoelde algemeene voordragt of aanvraag, uiterlijk op 15 Sept. van elk jaar aan het gouvernement zal worden ingediend, om vóór 15 October, voorafgaande aan het begrotingsjaar, te worden gearresteerd.

Gedurende 1853 is de noodzakelijkheid gebleken, om in zekeren zin en voor bepaalde werken, den wensch om het stelsel van vrijen arbeid zooveel mogelijk door te zetten, gedeeltelijk ter zijde te stellen. Om de residentie Soerabaya voor onvermijdelijken watersnood te beveiligen en de bevolking zooveel als het gouvernement voor de daartuit gevreesde rampen te vrijwaren, was het noodig zeer belangrijke waterstaatswerken in betrekkelijk korten tijd tot stand te brengen, waartoe de ongestoorde beschikking gevorderd werd over een vrij aanzienlijk aantal koelies. Terwijl niet met genoegzame zekerheid gerekend kon worden op de verkrijging van het noodige aantal vrije arbeiders, is voor deze meer bijzonder in het belang der bevolking dienende werken als beginsel aangenomen:

1°. Dat tot het onderhouden of verbeteren van reeds daargestelde werken kon worden ingeroepen de medewerking der bevolking door het presteeren van kosteloozen koelie-arbeid.

2°. Dat de uitvoering van nieuw daar te stellen werken zal kunnen geschieden met behulp der inlandsche bevolking tegen eene hoofdelijke betaling van 15 duiten daags, of, bij aardwerken, van 30 duiten per kubieke el geleverd werk; en en ander behoudens de bijdragen van het gouvernement, bestaande in het instellen van een wetenschappelijk onderzoek, het opmaken der plannen, het behartigen van het opzigt van de materialen en van de ambachtslieden.

3°. Dat eenige werken, waarvan de noodzakelijkheid is ontstaan door de minder doelmatige ligging van de sluis bij Melieriep, geheel in vrijen arbeid zullen worden uitgevoerd.

De voornaamste werken van den waterstaet zijn in 1853 geweest:

1°. De stoomleider aan den mond der Solo-rivier.

2°. De uitdieping der rivier Krambangan te Soerabaya.

3°. De buitengewone waterstaatswerken in de residentie Soerabaya.

4°. De vernieuwing der beschoeiing van de oevers der Kaliemaas te Soerabaya.

5°. De verbetering van de haven en de los- en landplaats te Tagal.

6°. De uitdieping der Palangsche rivier.

7°. De daargestelling van zes steenen pakhuizen tot opschuring van producten te Tjilatjap.

8°. De opdamming der rivier Toentang in de residentie Samarang.

9°. De uitdieping der rivier Kandoeroean te Cheribon.

10°. De herstelling der landgebouwen te Banda, welke door de aardbevingen van November en December 1852 geleden hebben.

FELIX MERITIS.

AMSTERDAM, Zondag 23 December.

Donderdag avond den 20sten December hield de Heer Mr. J. Heemskerck Az., bij de Afdeling Koophandel van de Maatschappij Felix Meritis, zijne eerste voordraging over den eigendom van voortbrengselen van den geest en in het bijzonder over octrooien van uitvinding.

Na vooraf aangehouden te hebben, hoe de uitdrukking van eigendom van voortbrengselen van den geest slechts eene vertaling is van het Fransche *propriété intellectuelle*, de algemeene benaming voor het regt, dat iemand tegenover derden heeft op datgene, wat zijn geest heeft voortgebracht, ging sprekend tot de vraag over, of zulke een eigendom wel denkbaar was. Hoewel tegenwoordig in Frankrijk door beroemde schrijvers dan van eene *propriété artistique* en *propriété industrielle* gesproken wordt, en zelfs Thiers in zijn werkje *de la Propriété* een dusdanig eigendom van geslachten met klem verdedigt, is evenwel, uit den aard der zaak zelve, eene uitvinding, of wat ook de geest heeft voortgebracht, voor eigendom geheel onvatbaar. Dit regt toch onderstelt de mogelijkheid, om van eene zaak het vrije genot te hebben en daarover op de volstrektste wijze te beschikken, en hoe is het nu denkbaar, dat men iemand eene gedachte gaat verkoopen of overdragen, zoodat men zelf ophoudt daarvan eigenaar of bezitter te zijn? Dat iemand op de eene of andere uitvinding gekomen daarna die uitvinding in een stof-felijk voorwerp uitwerkte er het eigendom van heeft, zal niemand betwisten, maar men houde in het oog dat dit een geheel ander eigendom is, dan waarover de Fransche schrijvers spreken, welke met die *propriété intellectuelle* bedoelen een eigendom van den geest, dat nog in geen stoffelijk voorwerp is uitgewerkt of vervaardigd, namelijk een regt of voorregt op hetgeen anderen door middel van ons denkbeeld of vinding voortbrengen.

Zoo het dan geen eigenlijk eigendom is, wat is dan regt op uitvindingen? Het is de billijke en regmatige eisch tot belooning van een ieder, die door arbeid of iusspanning op eene uitvinding gekomen, daarvan ten algemeenen beste wil afstand doen; hetzij hij door deze belooning zijne tot de uitvinding benodigde kosten wil bestrijden, hetzij hij daardoor de moeite, arbeid en den besteeden tijd wil betaald zien, of ook alleen aanspraak maakt op dankbaarheid voor het openbaar maken van wat hij anders voor ieder geheim kon houden. De octrooiwet rust dus geheel en al op het beginsel van een contract, gesloten tusschen den uitvinder

en een ieder, die van zijne uitvinding wenschte gebruik te maken of voordeel te trekken. Dooij hij echter moeijelijk met de geheele maatschappij zich in verhouding stellen kan, verbindt de wet een ieder, die van de uitvinding gebruik wil maken, om zich gedurende eenigen tijd althans daaraan bij den uitvinder te verzoeken. De wet geeft dus de bevoegdheid aan den uitvinder, om eenieder die zulks zou pogten te doen, te verzoeken te vervolgen, terwijl door die verleende bescherming de uitvinder zijn uitvinding zoo hoog kan afschrijven en verkoopen, als hem dit goeddunkt. Het is echter meer als waarschijnlijk dat de uitvinder zijn zijne uitvinding wenschte te gelde te maken en aan het belang en de nieuwheid der uitvinding.

Niettegenstaande de billijkheid en de rechtvaardigheid, voor eene octrooiwet, ten minste voor den grondslag daarvan, loept het bestaan van zoodanige wet hier te lande thans groot gevaar. Spreker wijst bijzonder op het adres van de Kamer van Koophandel te Rotterdam, die zelfs wilde dat zij door het gouvernement omme te worden gemiddeld was: of het wenschelijke was de octrooiwet geheel af te schaffen, tot het toestemmen beantwoorden door vraag overging. Dit advies is evenwel geheel in strijd met het gevoelen van de *Volkswijze* en de *Vereniging tot bevordering van fabrieken en handverkeerijheid*, terwijl de Kamer van Koophandel te Amsterdam door haar stilzwijgen het gevoelen van die van Rotterdam niet schijnt te willen ondersteunen, misschien tot nog toe onzijdig wil blijven. Het adres nu van laatstgenoemde K. v. K. is breedvoerig toegelicht geworden en heeft zoodanige schijnzonden, dat men met grond verreesd mag zijn, dat het gouvernement hier gemiddeld is en de afschaffing zal overgaan. Spreker toonde aan, hoe weinig dit te wenschen ware, en wenschte verandering in deze zaak, naar de wetgeving van Engeland, Frankrijk, Duitschland en België in de laatste jaren het beginsel hebben gehandhaafd, dat elke uitvinder eene billijke belooning voor zijne uitvinding eischen kan, en de wet verplicht is, hem dit te verzekeren door het verlenen van een octrooi, niettegenstaande in ieder dezer landen het gevoelen van de afschaffing der octrooiwet was geopperd en breedvoerige enquetes en debatten daarover waren gehouden, vooral in Engeland in 1852, in België in 1854. Het verwonderde Spreker, dat de Kamer van Koophandel te Rotterdam geheel en al het regt van den uitvinder aan het algemeen belang, zoo als zij het begreep, opofferde en niet een woord gesproken had van de onbillijkheid, om een dergelijk voorrecht aan den uitvinder voor zijne uitvinding te weigeren. Buitendien had hij twee bezwaren tegen de motieven van het advies aan te voeren. Het sprak namelijk van de octrooiwet, als waren deze een overblijfsel van het oude protectionistische stelsel, in de tweede plaats, van de belemmering, die de nijverheid ondervinden zou bij het in stand houden of verbeteren der bestaande wet van 1817.

Wat betreft het gevoelen, dat de octrooiwet een overblijfsel zoude zijn van het verouderde Beschermingstelsel, de geschiedenis wijst overtuigend aan, hoe juist het verlenen van dergelijke privilegien zich ontwikkeld heeft, naarmate men het beschermingstelsel liet varen. Engeland toch heeft bij dezelfde acte, waarbij zij aan de kroon het regt ontam van monopolien te verleenen, in 1623 het beginsel van octrooiwetgeving ingevoerd, terwijl in Frankrijk Guizot, de groote bestrijder van het gildenwezen, juist de eerste geweest, die eene poging tot regeling van de octrooiwet van uitvindingen gedaan heeft. Buitendien is het beginsel van het beschermingstelsel een geheel ander dan dat van het verlenen van octrooi. Bij het eerste wordt iemand naar willekeur boven een ander voortgetrokken, door hem uitsluitend het debiet van eene zekere zaak te geven, die hij evenmin als elk ander heeft uitgevonden, terwijl bij het laatste slechts eene billijke belooning toegewezen wordt aan hem, die voor het eerst eene zaak heeft uitgevonden, welke hij, door geheimhouding, aan het algemeen had kunnen onthouden, en die zonder hem in zekere zin niet zou bestaan. Het is wel waar, dat vele wetgevers bij het maken der octrooiwetten nog wat veel aan het protectie-stelsel blijven hangen, bij voorbeeld de Nederlandsche wet in art. 8d (het verbod om buitenslands octrooi te vragen voor eene in Nederland geotrooide uitvinding) en in andere zaken, maar dit raakt het beginsel niet. Het geheele octrooi van invoer kan worden afgeschaft, maar dan is toch eene octrooiwet noodig. Wat de belemmering der nijverheid aangaat, dit is slechts een oppervlakkig bezwaar, dat bij nadere overweging spoedig zal kunnen opgelost worden. Wanneer men toch bedenkt, dat de meeste uitvindingen door mannen geschied zijn, die zelfs hunne eerste proefnemingen niet konden bekostigen, dan is het meer dan waarschijnlijk, dat in eene maatschappij, waar het eigenbelang zoo sterk op den voorgrond staat, of de uitvinders hunne eigen uitvindingen zullen geheim houden, of de uitvindingen zelve zullen te loor gaan uit gebrek aan geld, om de eerste kosten te bestrijden, die bij alle uitvindingen noodwendig moeten worden gemaakt, voor dat zij in werking kunnen worden gebracht.

Men denke b. v. aan een Percy, den uitvinder van stalen penpen, aan een Jacquet en zoovele anderen, die zonder tijdelijke bescherming, zonder het daardoor alleen verkrijgbaar krediet, nimmer hunne schoone uitvindingen ten beste van het algemeen hadden kunnen geven. Hoe toch zouden zij die proeven hebben kunnen nemen, die tot het volmaken der uitvinding zoo noodig zijn, wie hun de groote sommen verstrekt hebben, zoo de wet hen niet in hare bescherming genomen had. Daarom, wel verre, dat men de afschaffing der octrooiwet wenschen kan, moet men integendeel in het belang zelf der nijverheid hopen, dat daartoe nimmer zal worden besloten.

Spreker gaf echter geheel toe, dat de regeling van de octrooiwet van uitvinding slechts tot eene tijdelijke bescherming strekken moet. Uit den aard der zaak zelve, uit het begrip van een dusdanig eigendom van uitvindingen vloeit dit dan ten eenemale voort, en verkeerde ware het, om dit eigendom, zoo als vele Fransche schrijvers dit voorstaan, geheel en al op dezelfde wijze te regelen, als dat van stoffelijke voorwerpen. Alle uitvinders lichten hunne tijdgenooten voor, maar als de fakkeldraggers der oude mysterien doen zij dit slechts voor een tijd, en reiken dan weder de lichtende toorts aan opvolgers over, die de Voorzienigheid te regter tijd doet optreden. Uit de eeuwigheid en erfelijkheid van zulke privilegien zou ook eene verkeerde familie-heerschappij in de nijverheid ontstaan. Van daar dus, dat het hoofdbeginsel van elke octrooiwet moet zijn tijdelijke bescherming, terwijl men tevens in het oog moet houden, dat het afschaffen en vernietigen van dit beginsel eerder een achteruitgang dan een vooruitgang op het gebied der oeconomische wetgeving te noemen is.

Na nog vele belangrijke aanmerkingen te hebben medegedeeld, in oververre de octrooiwet te wijzigen ware en hoe de Belgische wetgeving, als de jongste over dat onderwerp, aan de regering tot eene goede leiddraad konde strekken, sloot de Heer Heemskerk zijne wetenschappelijke voordragt met er op aan te dringen, dat de handhaving der octrooiwet niet een speciaal belang heeft, maar veelmeer een der middelen is tot bevordering van algemeen welzijn, die in een welgeordenen staat dezer eeuw evenmin kunnen gemist worden als een goed belastingstelsel in Amsterdam en eene goede inrigting voor den waterstaat in Nederland.

Hierna had onder de leiding van den spreker een gemeenzaam onderhoud plaats over het houden van tentoonstellingen van Nijverheid in Nederland en bijzonder te Amsterdam.

INGEZONDEN STUKKEN.

Aan de Redactie van het Handelsblad.

Van de wetten, welke onder de vorige regering zijn tot stand gekomen of herzien, is er mogelijk niet eene, op welke herziening het tegenwoordige landsbestuur zoo spoedig heeft aangedrongen als op die der jagt en visserij.

Elke nieuwe inrigting of verandering van gewoonte geeft uit den aard der zaak iets nieuws of vreemds, waaraan men zich niet alleen niet zoo spoedig gewend of wil gewinnen, maar welke bovendien een aantal afkeuren vindt, omdat het niet van hunne vrienden is uitgegaan, of, dat een onregtmatig gebruik wordt afgeschaft en daardoor zij als bevoorregte personen onder gelijke regten worden terug gebracht.

De bovengenoemde wet is, hoewel voor ieder Nederlander, ontegenzeggelijk voor den grondeigenaar ten platten lande en voor de bewoners van groot gewigt en deze zullen het best kunnen oordeelen hoe eene jagtwet werkt, en hoe zij moet werken, dat is, de theorie toetsen aan de praktijk. Wanneer men nu onze bestaande jagtwet vergelijkt met de vorige, dan moet men erkennen, dat men een grooten stap, zoowel uit het oogpunt van billijkheid als van wettelijkheid (art. 641 B. W.), is voortuitgegaan. Ik zeg een grooten stap en niet geheel, omdat art. 4 al weder eene uitzondering maakt, doch waarover ik thans niet wil uitweiden, als vereischende dit art. in verband met andere eene afzonderlijke beschouwing.

Het bedoelde beginsel geeft echter juist aan veel jagers ergernis en vooral aan hen, die geld en tijd genoeg hebben om van de jagt eene uitspanning te maken, doch geen land genoeg bezitten en het niet van zich kunnen verkrijgen, om aan den eenvoudigen boer permissie te vragen, omdat deze sommigds onbeschaamd genoeg is (volgens hunne stelling) om het hun te weigeren. Doch dit beginsel het regt van eigendom ook met betrekking tot het jagtwezen staat met den vooruitgang van den landbouw in een zeer nauw verband, en een bezaaid stukje grond, hoe klein, verdient niet willekeurig vertrappt te worden, en toen voor eenige jaren die voorname van alle bedrijven in eenen slapenden toestand verkeerde, scheen het minder van belang of het bezaaide of beploegde veld onnodig werd vertreden; er werden geene proeven genomen met vreemde zaden, over welke uitkomst het van belang is een oordeel te kunnen vellen en waaromtrent men niet behoefde te zeggen het zoude mogelijk een goed gewas opgeleverd hebben, indien het niet vertrappt ware; en bovendien was, door de geheele op zijde stelling van art. 641 Burgerlijk Wetboek, de landman in een zoodanig staat van onderdrukking, dat hij

zich, even als de slaaf, in zijn lot schikte. Doch nu men den landbouw uit een ander oogpunt beschouwt en een land meer of minder gelukkig en vermogend mag genoemd worden, naar mate de landbouw er beter of slechter wordt uitgeoefend en met regt aanspraak maakt op alle mogelijke vrijheid en daarmede overeenstemmende wettelijke bepalingen, nu behoort ook voor eens en altijd het wild het eigendom te zijn van hen, op wiens grond het is, en het jagtregt uitsluitend te behooren aan den eigenaar van den grond, want al de schade, die het zelve aanricht, is ten zijnen koste en komt hem dus ook billijkerwijze de bate toe.

Ofschoon nu daardoor de jagt voor de liefhebbers niet meer dat genoegen mag hebben als voorheen, zoo is dit gemakkelijker te verkrijgen door land te koopen of permissie aan te vragen.

Het billijke van het bovenbedoelde beginsel kan, dunkt mij, in ernst niet worden tegengesproken, doch men hoort nu zeggen: de jagtwet doet niet, omdat zij aanleiding geeft tot allerlei misverstand; zij is zelve met betrekking tot het hoofdbeginsel onuitvoerbaar, want, aangezien het land niet afgepaald behoort te worden, zoo moeten zooowel jager als opzichter niet alleen de eigenaar van ieder stukje land kennen maar bovendien moet de laatste alle naburigen kennen, welke er gestadig door overtoeren of verhuizing omtrent.

Oppervlakkig heeft die verplichte afpaling enig gemak en regelmaat voor het bezigt, doch men vergeet niet dat dit eene onbillijke belasting is voor den grondeigenaar en men behoeft het aantal delicten en schending van eigendom, welke de jagtpalen etc. onder de vorige wet veroorzaakten.

Ziedaar twee steenen des aanstoots in de bestaande jagtwet, voor hen die overal jagen willen en nergens land hebben. Op onderscheidene andere bepalingen in die wet hoort men aanmerkingen maken en veelal zeggen, dat de wet slecht werkt, en waarom men mogelijk het aantal vonnissen en den aard der overtredingen kan aanbrengen. Eene jagtwet, die voor ieder volmaakt is, zal er mogelijk wel nimmer gemaakt worden, en heeft dit gemeen met alle menscheelike werken; doch eene jagtwet, die overeenkomstig de beginselen en vrijheden van onzen tijd is, behoort tot de mogelijkheden, te meer omdat zij buiten het historisch christelijk terrein kan blijven, en alleen regten en waarborgen bevatten voor hen die het wild voeden.

Intusschen verlangt men in eene jagtwet de noodige bepalingen, opdat het wild niet worde uitgerooid, of de niet gerechtigde het zich niet toegende. Het eerste wordt bij deze wet beter bereikt dan bij de vorige, terwijl tot het tweede mogelijk maatregelen waren te nemen, welke meer afdoende zonden werken, dan de eenzelvige relaxen, welke de jagtwet moeten handhaven.

A..... S.....

DE AMSTERDAMSCH E AFDEELING VAN DE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER TOONKUNST.

Op den 21sten November II., hield bovengenoemde Afdeling hare jaarlijksche Algemeene Vergadering voor de Leden.

Dergelijke Vergaderingen worden gewoonlijk niet zeer talrijk bezocht. Het gaat er mede als met de meeste Maatschappijen of Genootschappen. De deelgenooten betalen jaarlijks hunne contributiën, en genieten lijdelijk als er wat te genieten valt, doch laten voor het overige de zaak aan het Bestuur over, zonder zich om de verdere lotgevallen der Vereniging, haren bloei of verval, bijzonder te bekommeren. Dit is te betreuren in meer dan één opzigt. Het levensbeginsel der kunstbeoefening, vereeniging of zamentrekking van krachten en belangstelling in een bepaald punt, treedt daardoor meer en meer op den achtergrond, en men geraakt tot onvruchtbare krachtverspilling. In Amsterdam vooral is dit verschijnsel op bedroevende wijze zichtbaar. In de hoofdstad des rijks, zonder van andere plaatsen in ons land te gewagen, die men evenzeer als de hoofdstad der kunstbeoefening mag aanmerken, bezit men een bijna ongelooft rijkdom van muzikale krachten en middelen, die, vereenigd, een geheel zouden opleveren, ten volie in staat in alle opzichten met het buitenland te wedijveren. Hoe liggen echter die krachten verbrokkeld en verstrooid! Op het gebied der toonkunst ziet men bijna dagelijks nieuwe plannen vormen en kleine gebouwtjes optrekken, waarvan de meeste, zoo men het al iets verder dan eene zwakke fundering brengt, soms even spoedig in elkander zakken als zij ontstaan zijn, of een poos een ziekelijk leven leiden, waarin de kiem tot ontbinding reeds bij de geboorte zichtbaar was.

De Maatschappij tot bevordering der Toonkunst, heeft van den aanvang af die ziekelijke rigting willen stuiten. Waar buiten haar velerzijds verbrokkeling en verspilling van krachten zich openbaarde, bleef zij getrouwen aan hare roeping, door zooveel mogelijk krachten te vereenigen. Na zes en twintig jaren arbeids, bestaat zij nog, en dat bestaan werd steeds krachtiger en boezemt gedurig meer algemeen vertrouwen in.

De Amsterdamsche afdeling beproefde plaatselijk als deel van het grooter ligchaam, wat de maatschappij in haar geheel allerwege beoogde. Vrij van alle persoonlijke onderscheiding, soms zelfs tevreden met eene ondergeschikte plaats, afkeerig van de lofbazuin, door zelfvergoding gestoken, kalm en zonder wrevel tegenover stelselmatige tegenwerking, getrouwt over het gemis der ondersteuning, die zij behoefde en regt had te verwachten, streefde zij bedaar en zonder opzien voort op den weg, dien zij zich zelve afgebakend had; op dien weg liden, naar hare overtuiging, in de eerste plaats, bevordering van het muzikaal onderwijs en daardoor krachtige medewerking aan algemeene beschaving; vervolgens de gedurig herhaalde pogingen, om de grootsche muzikale scheppingen, die op geene andere wijze dan door hare tusschenkomst ten gehore konden gebracht worden, voor velen te verduidelijken en genietelijk te maken. En zou dan aan zulke pogingen niet wat meer belangstelling te beurt mogen vallen, dan blijkt de mededeelingen van het Bestuur het geval schijnt te zijn? De kunst, die wij van harte zijn toegedaan, doet het ons oprechtelijk wenschen. Wij ontkennen dan ook geenszins, dat de bedoeling van het tegenwoordig schrijven is, de algemeene aandacht op haar te vestigen. Wij wenschen de afdeling en wat zij nuttig tot stand bragt of nog aanhoudend beproeft, aan te bevelen in de belangstelling van een ieder wie hij zij, vermogend of niet, (want de jaarlijksche bijdragen waarvoor men zijne medewerking kan verlenen zijn gering), van elk die liefde voor de toonkunst heeft en genegen is, van die liefde blijkt te geven. Wij wenschen hun toe te roepen, «kom laat ons mede de schouders zetten onder den arbeid die verrigt moet worden, zal de afdeling het doel bereiken dat zij zich als deelgenoot van de maatschappij gesteld heeft.» Wij hebben het gehoord: uit de groote stad Amsterdam zijn slechts en zoo onze herinnering ons niet bedriegt ter nauwernood 650 leden. Zou dat betrekkelijk gering aantal ons regt geven tot de onderstelling, dat er slechts 650 in de toonkunst belangstellenden zijn? Neen! wij mogen op de hoofdstad des rijks, op het centraalpunt van muzikale beschaving, zulke een blaas niet werpen. Wij moeten het veelmeer verklaren voor onbekendheid met de zaak; of is het allen voorstanders der kunst bekend, dat de afdeling eene Normaalschool voor onderwijzers in den zang, eene zangvereniging, eene muziekschool bezit? Met de meeste zorg en opoffering worden deze instellingen der afdelingen beheerd en geleid en bekostigd; want niet eene dezer inrigtingen is nog op die hoogte, dat zij voordeelen afwerpt. Bovendien wordt elken winter aan de leden het genot van eenige muzikale uitvoeringen geschonken; uitvoeringen, die eeng in hare soort zijn, omdat alleen de afdeling over krachten kan beschikken, die in den regel buiten het bereik van bijzondere personen liggen. Men vergeet niet, dat deze uitvoeringen slechts als eene toevallige bate voor de leden te beschouwen zijn, want regt hebben zij daarop niet; hunne jaarlijksche bijdrage dient alleen tot bevordering der toonkunst door het muzikaal onderwijs aan te kweken. Verneemt men echter wat deze muzikale feesten der afdeling kosten, dan zal men zich verwonderen, hoe het mogelijk is al deze verschillende pogingen aan te wenden en instellingen in stand te houden, zonder een telkens hernieuwd beroep op de beurzen der leden, zooals bij andere genootschappen aan de orde van den dag is. Wanneer wij er echter bij deze gelegenheid op wijzen, zal men ons niet van onbescheidenheid verdenken. Onze sympathie voor de goede zaak heeft ons leedwezen doen gevoelen, dat bestuurdersen welligt in hunne pogingen belemmerd zouden worden, en heeft ons de pen doen opvatten, om eene instelling aan te bevelen, die inderdaad een steun voor de kunst en een sieraad van de hoofdstad is. Moge de aanstaande uitvoering op 29 dezer van het schoone oratorium *die Zerstörung Jerusalems* van F. Hiller, door een talrijk publiek, zamengesteld uit een groot aantal nieuwe leden, het bewijs leveren, dat onze aanbeveling niet te vergeefs, onze opinie omtrent den kunstzin van onze stadgenooten en hunnen voortdurende ijver in het ondersteunen van nuttige inrigtingen, niet te hoog gestemd was.

CONCERT- EN TOONEELNIEUWS.

AMSTERDAM, Zondag 23 December.

STADS SCHOUWBURG. In den loop dezer week werd het effectrijke toneelspel *Hinko*, van Mw. Ch. Birch-Pfeiffer, met den besten uitslag vertoond, en hebben zich bij die gelegenheid Mw. Engelman-Bis, Mw. Sablariolles, Mw. Stoetz-Majofski, de Heeren Roobol, Tjank, Morin, Veltman en anderen, de eervolle bijvalsbetuigingen, die hun respectievelijk in hunne rollen ten deel vielen, waardig gemaakt. Op morgen avond verwacht men het onderhoudende, vroeger zoo geliefkoosde toneelspel *Bertram en Raton*. Door het Hoogdignische operapersoneel is Maandag jl. te Utrecht (in plaats van de aangekondigde *Indra*, welke nieuwe opera, wegens ongesteldheid van Mw. C. Lehmann, niet kon uitgevoerd worden) Meyerbeer's prachtige opera *die Hugenotten*, met bijvoorbeeld glans herhaald. Mw. von Marra, die beide de eerste rollen, te weten die van de Koningin en van Valentine zong, werd met de meeste geestdrift

door het zeer talrijk publiek toegejuicht. Ook de Heer Chudimsky als Raoul, en anderen deelden in die onderscheiding. Dingsdag jl. was Mw. C. Lehmann weder in zoo ver hersteld, dat zij hare taak in de opera *Indra* op dien avond alhier weder kon vervullen. Zij, benevens Mw. von Marra, wisten dan ook weder een schat van bijvalsbetuigingen te behalen. Beide deze gevierde zangeressen hebben zich vervolgens ook weder Donderdag jl. in *Indra* en gisteren avond in *Romeo und Juliette* roemrijk onderscheiden. Naar wij vernemen zal op Donderdag e. k. eene wederopvoering van Scribe en Meijerbeer's *Ster van het Noorden* plaats vinden. Wie onzer dilettanten denkt niet nog met genoegen aan de zoo schoone uitvoeringen van dit bevallige onderhoudende werk van verleden? En wie wenschte niet ook thans weder eene herhaling van dat keurige kunstgenot?

SALON in de Nes. Onder de met den besten uitslag opgevoerde stukken dezer week, behoort voornamelijk het allerliefste vaudeville *de Oud-Oom en zijn Nichtje*, in hetwelk weder het talentvolle, beminnelijke kind, de tienjarige jonge jufv. Flora Samethini, door de meestertelijke vervulling van onderscheidene karakterrollen zoo zeer uitgemunt heeft, dat zij herhaaldelijk met geestdrift toegejuicht en teruggeroepen is. Het nieuwste stuk het *Regt van Verovering* is met klimmenden bijval herhaald. Op morgen avond verwacht men eene eerste opvoering van het te Parijs zoo veel gerucht gemaakt hebbende drama *de Roofvogels (les Oiseaux de Proie)*, in hetwelk men de gieren, havikken, sperwers, enz. de gauwdiven in de deftige kringen te Parijs, hun snoed bedrijf op allerlei wijze ziet uitvoeren, maar tevens hoe zij in hunne verraderlijke ontwerpen door brave en verstandige lieden gedwarsboomd worden. Van de vertooning mag men volgens de bestaande krachten van het personeel veel goeds verwachten.

SALON in de Amstelstraat. *De Weduwe van het Groot Leger* is bekend als eene brave, beminlijke, kordate marketenster, die even als ook de kuipers-jongen Claude Landry, zonderlinge, zoo ernstige als klachtige lotgevallen ondergaat. De wederopvoering van dit vroeger zoo gaarne geziene stuk heeft veel genoegen gegeven. De voornaamste vertooners, te weten de H.H. Judels, Kapper, Heesbeen, de Dames Lamé, Stol, Bessée, enz., hebben zich ten deze onderscheiden.

GRAND THEATRE in de Amstelstraat. De voorstellingen, gegeven door het Nederduitsche toneelgezelschap, worden bij voortdurend door een zeer talrijk publiek toegejuicht. In den loop dezer week werden *Julius von Sassen*, de *Oude Korporaal*, enz., herhaald. — Ook de voorstellingen van het Hoogdignische Toneelgezelschap erlangen bij voortdurend een druk bezoek en een bijzonderen bijval. Met de zoo volmaakte vertooning van het kluchtspel *Einmal Hundert Tausend Thaler* op Vrijdag jl., was zulks bovenal het geval. Het nieuwe stuk *Werner oder Herz und Welt*, *Original Charaktergemälde* in vijf bedrijven, door den vermaarden toneelschrijver, Dr. C. Gutzkow, hetwelk op gisteren avond ten toneele gebracht werd, leert, hoe een braaf, gevoelig en verstandig jongeling zich door de euzucht kan laten verblinden en op den dwaalweg leiden, maar hoe hij later, door zijn geweten vermaand, tracht te vergoeden, hetgeen hij aan de beminde zijner jeugd misdaan heeft, zonder de trouw te kort te doen, die hij aan zijne echtgenootte verschuldigd is. De karakters zijn fiks getekend en de taal is edel en pathetisch. De vertooning liet niets te wenschen over. Elk der vertooners was op zijne plaats en deed zijne rol eer aan, te weten, de Heer Otto als de berouwhebbende zondaar, Mw. Haase als zijne hooghartige gade, Mw. Sobirey als het beminlijke, gevoelige en deugdame meisje, zijne trouwloos verlaten minnares, de Heer Frey als zijn oprechte, hartelijke, levenslustige vriend, de Heer Schöbel als zijn verraderlijke vijand, de Heer Neuber, als zijn adeltrotsche schoonvader, enz., enz. — Het talrijke publiek gaf door dikwerf herhaalde toejuichingen zijn genoegen en zijnen bijval te kennen.

SALON op den Singel. Het in den loop dezer week ten toneele gebragte nieuwe toneelspel *Le Gaiaveau des Reines*, is een effectrijk intrige-stuk, en behandelt de kuiperijen der vermaarde kokette, Mw. de Prie, om aan den jeugdigen Koning Lodewijk XV van Frankrijk, eene gemalin ten huwelijke te geven, die zij zal kunnen beheeren, zoo als zij den Koning en den eersten minister regeert. Wij vinden vervolgens in dit belangwekkend werk pikante karakterschetsen en een onderhoudenden dialoog. Bij de voortreffelijke vertooning hebben zich bovenal onderscheiden Mw. Masson als de kokette en intriguante Mw. de Prie, de Heer Delerot als de ontroonde brave Stanislaus, gewezen Koning van Polen, Mw. Gavard als zijne beminlijke dochter, enz. enz.

FRASCATI. In het concert van Zondag jl. heeft zich de verdienstelijke Zweedsche zangeres Mej. Anna Andersen, op nieuw met bijval doen hooren. De vierde Sinfonie van Beethoven, de *Indra ouverture* van Flotow, een *Potpouri* uit Marschner's *Vampyr*, enz., werden fiks uitgevoerd en met genoegen gehoord. Heden avond zal zich de Heer J. Roos, een onzer beste violisten, doen hooren, en zullen tevens een aantal zoo klassieke als moderne orkeststukken uitgevoerd worden.

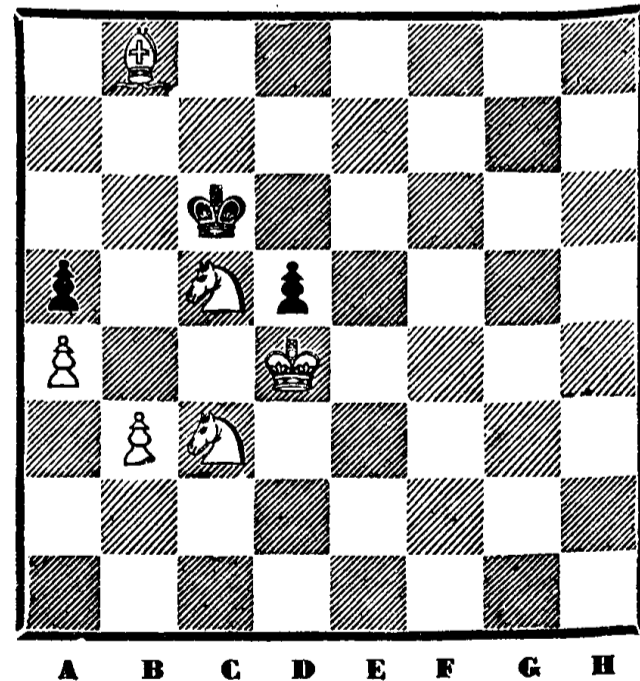
Bij de Heeren Theune & Co. muziekhandelaars ter dezer stede, zijn in het licht verschenen een *nieuw Wilhelmus-Lied*, gedicht door den Heer W. H. Warninck Bz. en voor vier mannenstemmen met pianofortecompanagnement naar de oorspronkelijke melodie (van 1826) ingerigt door den Heer A. ten Cate Az., welk vaderlandsch lied in zijnen nieuwen vorm eene verduubelde belangstelling verdient; en eene onvoltooid nagelaten *sonate* (in ut-majeur) voor piano-forte van L. van Beethoven, met een slot van Ferd. Ries, een der vermaardste leerlingen van dezen grooten meester. — Door den Heer Th. J. Roothaan, muziekhandelaar alhier, is dezer dagen uitgegeven *Polka de Salon*, van den Heer A. Seiffert, onzer verdienstelijken stadgenoot, welk muziekstuk zich door pikante, bevallige melodien en eene geschikte bewerking voor de piano-forte onderscheidt.

SCHAAK SPEL.

OPGAAF N°. 455.

Wit begint en geeft op den 4den zet mat.

ZWART.

PROBLEMAS.

1. WIT: Kon. H 3, Kast. D 5, F 1, Rheer D 2, E 4.
ZWART: Kon. A 4, Kast. F 8, H 8, Rheer D 1, 8, Pions A 3, 5, F 6, H 6.
Wit geeft op den 3den zet mat.

2. WIT: Kon. H 5, Kast. B 5, Rheer B 3, Pions B 4, C 2, D 3, G 3, 6.
ZWART: Kon. F 5, Pions E 5, 7, F 6.
Wit geeft op den 3den zet mat.

OPLOSSING VAN N°. 454.

1. WIT: E 4 op F 2
2. F 8 op F 3
3. F 3 op E 4 + en mat (met variatie).

OPLOSSING DER PROBLEMAS.

1. WIT: F 4 op E 2, G 5 op B 5, D 7 op E 6.
2. WIT: H 1 op H 5, B 2 op C 4, F 2 op F 4, C 4 of E 2 geeft mat.

Wij hebben goede Oplossingen van de Opgaaf ontvangen van de Schaaakgezelschappen *Palaestra* te Wageningen, *Schaakliefhebbers* te Montknendam, van de H.H. G. S. en J. D. B. te Dordrecht, R. II. te Heerenveen, C. M. E., J. H. F. Jr., D. P. en J. P. Jr. alhier. De oplossing der vorige opgaf van den Heer D. te Middelburg was goed, maar te laat ontvangen.

AMSTERDAM BIJ GEER. DIEDERIJCS. — GEDRUKT BIJ G. A. SPIN & ZOOM.